

TARTU RIIKLIK ÜLIKOO
ÜLDAJALOO KATEEDER

INGRID VAHKAL

BABEUF JA VÕRDSETE VANDENÕU

DIPLOMITÕÕ

JUHENDAJA: DOTS. J. MADISSON

TARTU 1969

Sissejuhatus

Suur Prantsuse kodanlik revolutsioon on kahtlemata üks huvitavamaid perioode ajaloos. Euroopa südames toimusid sellised vapustavad sündmused, mis pälvisid aastateks kogu Vana Maailma tähelepanu.

Prantsuse revolutsioon purustas vanad feodaalsuhted ja kehtestas kodanliku korra. Revolutsiooni sündmused äratasid poliitilisele elule laiad rahvamassid. Tekkisid uued ideed, arenesid edasi juba varem esilekerkinud teooriad. Laialdaselt levisid revolutsiooni päevil mitmesugused võrdsustavad kommunistlikud ideed. „Kommunistlikud ideed Suure Prantsuse kodanliku revolutsiooni ajal – see on utopistliku kommunismi arengu tähtsaim etapp.“¹

Engels kirjutas oma klassikalises töös „Sotsialismi areng utopiast teaduseks“, et kaasaaja sotsialism on vaid 18. sajandi suurte prantsuse valgustajate poolt tõstatatud printsiipide edasise ja järjekindlana arengu tulemus.²

¹ Уоланисьян „Коммунистические идеи...“ lk. 3

² Engels „Sotsialismi areng...“ lk. 95

Juba 18. sajandi keskel ilmusid Prantsusmaal traktaadid, kus olid esitatud kommunismi teoreetilised printsiibid. Oma 1755. aastal avaldatud „Looduse koodexis“ pidas Morelly kommunismi ideaalsena ja ainsaks soovitatavaks maailma korraks.³ Morelly tähtsus seisnes selles, et lähtudes 17.-18. sajandi kodanliku ühiskondliku mõtte printsiipidest – ratsionalismist, loomulikust õigusest ja ühiskondlikust lepingust, püüdis ta teoreetiliselt avada prantsuse eelproletariaadi segaseid sotsiaalseid lootusi.⁴ Muidugi on Morelly kommunism veel kaugel oma metodoloogia ja järelduste tõttu teaduslikust proletaarsetest kommunismist. Pidi veel palju aega mööduma kuni sotsialistlik teooria, sidunud oma saatuse proletariaadi klassivõitlusega, suutis vabaneda Morelly õpetusele omaest ratsionalismist ja utopismist.⁵

Sellele vaatamata oli Morelly õpetus suureks sammuks edasi sotsialistliku mõtte arengus.

Revolutsiooni päevil hakkasid utoopilise kommunismi ideed Prantsusmaal eriti laialdaselt levida. Selle otseseks ajendiks võib pidada üha teravnevat poliitilist võitlust ko-

---

³ Morelly „Kogekc nryu poga“ lk.

⁴ Борзун „Коммунизм у нас и у других“ lk. 51

⁵ Samas lk. 50

danluse ja plebeiliste masside vahel. Ideoloogia valdkonnas väljendus see erinevas arusaamises revolutsiooni poolt kuulutatud loosungitest vabadusest, võrdsusest, vennlusest. Plebeilistele massidele tähendas võrdsus ja vennlus mitte ainult võrdsust poliitikas, vaid ka sotsiaalses valdkonnas.

Kommunistlike ideede arengut Suure Prantsuse kodanliku revolutsiooni päevil iseboomustas 3 põhimoment:

1) kommunistlikud ideed muutusid konkreetsemaks;

2) nad levisid eriti laialdaselt;

3) Suure Prantsuse kodanliku revolutsiooni päevil tekkis utopistliku kommunismi revolutsiooniline tiib, tekkis revolutsiooniline kommunism, mis seadis oma eesmärgiks kommunismi kehtestamise revolutsioonilise diktatuuri teel.⁶

Revolutsioonilise kommunismi ideoloogia kujunes revolutsiooni kõrgeperioodil - jaco büride diktatuuri ajal; peale termidoori väljus revolutsiooniline kommunism poliitilisele areenile jao läks ajalukku kui „vandenõu võrdsuse nimel.“⁷

---

⁶ Иоаннидзе „Коммунистическое учение...“ lk. 6/7
⁷ sama s

Minu töö eesmärgiks oli selgitada välja need põhjused ja teed, mille kaudu jõudis „Võrdsete vandenõu“ juht ja organiseerija Gracchus Babeuf revolutsiooni ajal laialdaselt pinda leidnud radikaalselt egalitarismilt utopistlikule kommunismile ja koos oma mõttekaaslastega vandenõuni võrdsuse nimel, mis tegi kommunistliku utoopia suure revolutsioonilise liikumise lõppreemärgiks.

Töö koosneb kahest põhipeatükist:

„Babeuf teel utopistlikule kommunismile“ ja „Vandenõu võrdsuse nimel“ ning sissejuhata-
vast ja tööd kokkuvõtvalt lõpp-peatükist.

Babeufi ja tema „Võrdsete vandenõud“ on nõukogude historiograafias võrdlemisi palju uuritud. Suurimatenks Babeufi tundjatenks võib kahtlemata pidada Dalinit, Štšegoljovi, Volgini ja Joannissiani.

Allikpublikatsioonidest kasutasin töös Buonarroti koguteoses „Vandenõu võrdsuse nimel“⁸ publitseeritud babuvistide dokumente ja Dalini avaldatud Babeufi vähetuntud käsikirja.⁹

---

⁸ Буонарротти Г. Заговор во имя равенства, т. I, II. М., 1963.

⁹ Далин В. М. Неизвестная рукопись Бабуфа. — „Французский Ежегодник. 1960.“ М., 1961
с. 184 — 205.

Esimeses peatükis oli kahtlemata tähtsaks ja kesksemaks teoseks Dalini uurimus Babeufi arengutest aastani 1794.¹⁰ ja Štšegoljovi „Gracchus Babeuf.“ Nendest kahest on tähtsaim meidugi Dalini suur ja põhjalik uurimus Babeufi ideoloogilisest arengust kuni termidoorliku reaktsioonini. Nende kõrval on veel huvitavaid Volgini arutlused prantsuse utoopilisest kommunismist¹² ja Joannissiani seisukohad Babeufi jõudmisest utoopilise kommunismi positsioonidele.¹³

Esimese peatüki puhul oli positiivne see asjaolu, et ajaloolise tausta avamiseks oli olemas küllaldane kirjandus. Tähtsaimaks olid sünninõukogu Dobroljubski¹⁴ ja Štšegoljovi¹⁵ majanduslik-

¹⁰ Далкин В. М. Грахх Бабеф накануне и во время Великой французской революции (1785 - 1794) М., 1963.

¹¹ Щеголев П. П. Грахх Бабеф. М., 1933.

¹² Волгин В. П. Французский утопический коммунизм. М., 1960.

¹³ Иоаннисян А. Р. Коммунистические идеи в годы Великой французской революции. М., 1966.

¹⁴ Добролюбовский К. П. Экономическая политика термидорской реакции. М.-Л., 1930.

¹⁵ Щеголев П. П. После термидора. Л., 1930.

Щеголев П. П. К характеристике экономической политики термидорской реакции. — „Историк - марксист“, М., 1927, т. 4 в. 173-101

¹⁴ Добролюбовский К. П. Термидор. О., 1949.

- poliitilised uurimused termidoorliku ajajärgu kohta ning Tarle töö žerminali ja preiaali ülestõusudest.

Puudulikum oli kirjandus terse praetüki põhiosa jaoks. Babeufi jõudmist utopistliku kommunismi seisukohtadele saame jälgida vaid Štšegoljovi kahe uurimuse põhjal Babeufist¹⁷ ja Buonarroti „Võrdsete vandenõu“ kohta käiva kaheosalise töö alusel.¹⁸ Neist esimene on tublisti vananenud ja sellepärast tuli arvestada teiste uurijate poolt läbi viidud parandusi ning täiendusi mõningate probleemide käsitlel. Siin võiks nimetada Zaeheri¹⁹ artiklit Babeufi ja „pööraste“ suhetest ning Kutsjerenko mitmeid uuendavaid seisukohti Š. Maréchal'i mõjust „Võrdsete vandenõule.“²⁰

¹⁶ Tarle E. B. Жерминаль и преиал. М., 1957.

¹⁷ vt. müde 11 lk. 5

Щеголов П. П. Заговор Бабёфа. М., 1927.

¹⁸ vt. müde 8 lk. 4

¹⁹ Захер Я. М. Бабёф и „Бешенные“. — „Французский Ежегодник. 1960.“ М., 1961. lk. 48-72.

²⁰ Кучеренко Г. С. Социально-политические взгляды Силвана Марешалля. — История социалметических учений. М., 1962. lk. 61-112.

Кучеренко Г. С. Судьба „Завещания“ Жана Мелве в XVIII веке. М., 1968.

I.

Babeuf teel utopistlikule Kommunismile.

18. sajandil elas Picardie's, Loode-Prantsusmaal, perekond, kes kandis Babeufi nime. 1760. aastal sündis perekonnas esimene laps Francois-Noël, tulevase „Võrdsete vandenõu juht ja organiseerija. Peale poisi sündi kaotas perekonnaisa peagi oma ametikoha ja perekonna olukord halvenes. Tähtsate muutus see nii viletsaks, et vanematel polnud võimalik koolitada lapsi. Francois õppis lugemise selgeks iseseisvalt. Tema päästjaks ja edasiviitjaks sai tema ebatavaline andekus ja suurepärase käekiri.

12-aastasena alustas noor Francois-Noël koos isaga tööd Picardie kanali ehitusel. See oli väga raske periood tema elus. 4-5 aasta jooksul ei puudutanud ta ei sulge ega raamatut.²¹

17-aastasena otsustas noormees leida äraelamiseks kergema töö. Appi tuleb ilus käekiri. Tä asus kirjutajana tööle notari-feudisti juurde. Feudisti tööks oli tuhvida feodaalide arhiivides, et leida neile üles vanu maksukohustusi, millede järel talupojad ammu enam makse ei maksnud.

²¹ Дарунк „Грарх Бабёф...“ лхк. 42 ж.
Узероб „Грарх Бабёф“ лк. 8 ж.

1781. aastal suri Babeufi isa. Oma surivoodil kinkis isa oma lastele Plutarchose, paljuloe-
tud kreeka suurmeeste elulood ja soovitas neil
kõigil valida eeskujuks üks mineviku suur-
meestest. Ise on ta pidanud kõige matkimis-
väärsemaks Rooma rahva tribuun Gaius Grac-
chust, kui rahva õiguste eest võitlejat. Nook François
jälgib isa eeskujul. Alates 1793. aastast nimetas
ta ennast Gracchuseks.

1781. aastast asus Babeuf tööle iseseisva
feudistina. Sama aasta 13. novembril abiellus ta
Marie-Anne Victorine Langlet'ga. Pruut oli
temast 4 aastat vanem. Kuid vaatamata nii
vanuselisele kui hariduslikule erinevusele, oli abi-
elu väga õnnelik. Victorine saatus oli aga vä-
ga raske. Peale paari aastat kestnud kindlustatuse
elas ta pidevas puuduses. Ajarahemikus 1790-1794
oli Babeuf 6 korda vanglas. Selle aja jooksul pi-
das naine üksi ülal perekonda ja saatis isegi mehe-
le vanglasse teidupakke.²² Seejuures ei väljenda aga
ükski tema kiri kaebid.

"Kõik, mis meil on," loeme me tema kirjast
Babeufile vanglasse 5. juulil 1794 aastal, "jaotame me
alati sinuga... Ole rahulik mu sõber, ma ei jäta sind

---

²² Дарун «Граче Бабеф...» lk. 50

kunagi, jääb alati sinuga.²³ Vapper naine seisib Babeufi kõrval abivalmilt tema võitlus rikka elu lõpueni.

Varsti pärast abiellumist kolis Babeufide perekond üle Roye'sse, kus nad elasid ligi 10 aastat, kuni 1792. aasta augustikuu ni.

„Asudes üle Roye'sse, ei olnud Babeufil ei varandust, sugulasi, soosijaid ega tutvusi... Süündinud väga väheses perekonnas, õppis ta lugema ja kirjutama ning omandas teadmiste eel ainult tänu oma sünnijärgastele võimetele. Iseõppimise teel... suutis ta omandada erinevaid teadmisi, millised, nagu ta arvas, talle elus ära kulusid.²⁴

Babeufi edu feudistina oli tingitud antud ajajärgu majanduslik-polütilisest olukorrast. 18. sajandi 80. aastad olid prantsuse külas erakordse „feodaalse reaktsiooni“ aastad. Rahalis-kapitalistlike suhete areng ei vähendanud, vaid tugevdas prantsuse feodaalide püüdlusi suurendada senjööride survet, taastada isegi neid õigusi, mis ammu olid kaotanud maksust.²⁵ Oli vaja kontrollida algunud võla kriisi, tuhvida vanades dokumentides. Kõigeis selleks vajasid-ki feodaalid feudistide ehk katastri-komissaride teeneid.

---

23 Дамик „Грарх Бабёф...“ lk 50
 24 Там же lk. 51
 25 Угеровел „Грарх Бабёф.“ lk. 8

Millen see kirjandus (meil on ainult üks)

Aastaid kestev tegevus feudistina avaldas Babeufile suurt positiivset mõju. Ta mitte ainult ei täiendanud end praktiliselt, vaid tutvus ka paljude dokumentide ja rea tõsiste feodaalkorrale juhendatud töödega.

1786. aastal ilmus Babeufilt esimene trükk. Selleks oli „Memuaarid läänide korrasdamise kohta.“

Ajavahemikku 1785-1788 kuulub Babeufi kirjavahetus Arras' Kuningliku Akadeemia alalise sekretäri Dubois de Fosseaux'iga. See meie ajani säilinud kirjavahetus on ainuke allikas, mis tunnistab noore Babeufi mõtteid ja meeleolusid enne revolutsiooni-aegsel perioodil.

Kord palus Dubois de Fosseaux Babeufil leida 3 teemat Arras' akadeemia järjekordse konkursi jaoks. Babeuf teeb seda. Tema poolt esitatud 3 teemat on küsimus kommunismi praktilise teostamise võimalustest.

„Missugune peaks olema kaasaja teaduse tasemel asuva rahva olukord, mille ühiskondlikud asutused on niisugused, et kõigi tema liikmete vahel on sisse seatud täielik võrdsus, et maa, mida ta karib, kuulub kõigile ühiselt ja mitte kellelegi eraldi, ja lõpuks, kõik kuni tööstuse produktideni on ühine?“ Vastaksid niisugused asutused tegelikkuse seadustele? Kas on võimalik niisuguse ühiskonna olemasolu ja kas on praktiliselt realiseeritavad abinõud, mis

tuleks vastu võtta täieliku võrdse jaotamise saavutamiseks?²⁶ Selle kirja kirjutas Babeuf 1787. aastal.

Uhes järgnevas kirjas jätkas ta arutlust püstitatud probleemi kallal:

„Reformaator peab hädavajalikuks, et kõik oleksid absoluutselt võrdsel määral kindlustatud kõigega, mida võib kasutada meie maailmas. Seda võib saavutada riisuguse korra sisseseadmisega, mille puhul keegi ei tohi saada midagi eramandiks, mida kõik võiksid tarvitada koos.²⁷ Selline kord näib Babeufi täiuslikumana kui kaasagne. Tä avaldab isegi lootust ühena esimestest emigreeruda sellesse võrdsuse alusel loodud vabariiki.²⁸

„Märkamata ametnik, provintsi aadli käsutäitja, hellitab lootusi laialdastest ümberkorraldustest siis, kui paistab, et miski ei ennusta veel läheneva revolutsiooni äikest,²⁹ kirjutas tema kohta Arras' Kuningliku Akadeemia sekretär Dubois de Fusseaux.

„Kui me püüaksime anda Babeufi vaadete resümeeid revolutsiooni eelõhtul, siis me näeme, et ta sammus kaugel ees võrreldes oma kaasagsetiga.“³⁰

Babeufi arutlused tulenesid feudisti igapäevasest

---

²⁶ Угрозел „Грарх Бабеф“ lk. 9

²⁷ Боррун „Грармузеккуи...“ lk. 61

²⁸ samas

²⁹ Угрозел „Грарх Бабеф“ lk. 8

³⁰ samas

lk. 13

tööst saadud kogemustest. Nüüd, nagu olin pidanud tu-
 levik, perekonna materiaalne kindlustatus, keda ta me-
 letult armastas, tegema temast „privilegeritud teeni”.
 Selle asemel valitses aga temas põlvkond viha ja ääretu
 põlgus nn. aadli vastu. Tühnides feodaalarhiivide
 tolmus, jündis see väike ja lühine ametlik provintsi
 südamest saada revolutsionääriks pealaest jalatal-
 dadeni.³¹

Feodaalsuhete kriitika tõukas Babeufi ega-
 litarismile.

Mida kujutas endast egalitarism 18. sajandi
 revolutsioonielisel Prantsusmaal? Prantsuse revolutsioo-
 ni ajal levisid võrdustavad ideed. Nende ideede teo-
 reetiliseks isaks oli J. J. Rousseau. Russoism väl-
 jendus aga ainult möödukas ja piiratud egalitaris-
 mis. Vaatamata teravale kriitikale ühiskonnas valitse-
 va ebavõrdsuse kohta, oli Rousseau praktiline pro-
 gramm ülimalt möödukas. Kuiva ta eldas, et kaas-
 aegne riik ei suuda enam tagasi minna eelajalooli-
 se riigi täieliku võrdsuse juurde, siis pidas ta väi-
 malikuks ainult mõnevõrra pehmendada ühiskondlik-
 ke vastuolusid: piirata maks jne. Rousseau õpetuse
 mõju all olid kõik suured revolutsionäärid: Marat,
 Robespierre, Saint-Just jt., kes kõik astusid välja
 äärmusliku varandusliku ebavõrdsuse vastu. Täieliku varan-
 duse võrdsustamist pidasid nad aga teostamatuks.³²

³¹ Угрюмов „Грех Бабюф” lk. 13

³² Уоаннусян „Коммунистические учения” lk. 11 jj.

Eriist pinda revolutsiooni ajal leidis radikaalne egalitarism, mis nõudis ühiskondliku elavõrdsuse täielikku tühistamist ja varanduse võrdsustamist. Seega läksid radikaalsed egalitaristid Rousseau'ist kaugemale, tehes tema õpetusest edasisi loogilisi järeldusi. Nad seadsid esiplaanile maavalduste võrdsustamise nõude, esinesid kui „agraarseaduse“ pooldajad, mis oli üks revolutsiooni põhi-probleeme.

Paljud „agraarseaduse“ projektid, mis ilmusid nii revolutsiooni eelõhtul kui ka selle algaastail, olid suuna- tud lihtsalt feodaalse maavalduse, vanade agraarsuhete ja feodaalsete privileegide vastu. Objektivselt väljendasid nad aga talupoegade sajanäpikkust maa nälga. Revolutsiooni algul propageerisid neid projekte mitmesugused poliitika tegelased, kirjanikud. Maa võrdse jaotamise nõue, vaatamata kõigile deklaratsioonidele „võrdsusest“, ei olnud tegelikult sugugi mõeldud pikaajalise sotsiaalse võrdsuse sisseseadmiseks ega püüdnud sugugi takista da kapitalistlike suhete arengut, koguni vastupidi, ergu- tas ja idealiseeris kapitalistlikku ettevõtlikkust.

Revolutsiooni algul oli aga ka nüsuguseid „agraan- seaduse pooldajaid, kes sidusid seda täieliku sotsiaalse võrdsuse sisseseadmise nõudega. Hastate möödumisega, vastavalt feodaal maavalduste likvideerimisele, hakkab „agraarseaduse“ loo- seing omandama üha uuemat sisu. Nõudes veel säilinud feodaaligandite likvideerimist, hakkab ta muutuma antikodanlikuks, rüüvates tugevalt revolutsiooni ajal tekkinud ja rikkastunud uus-

kodanluse huve. „Agraarseadus“ saab igasuguse
ühiskondliku ebavõrdsuse vastu väljaastuvat radi-
kaalse egaalitaristide põhihoosungiks.³³

Kui revolutsiooni esimestel aastatel propa-
geeriti „agraarseadust“ Prantsusmaal täiesti ava-
likult, siis 1793. aasta kevadel võttis konvent vastu
seaduse, mis lubas karistada surmaga igüht, kes
propageerib „agraarseadust“, kuna nüüd tähendas
„agraarseadus“ ohtu mitte ainult feodaalsele, vaid ka
kodanlikule omandile.

Radikaalsel egaalitarismil oli aga samasugune
utoopiline iseloom nagu ükskõik millisel „võrdsusta-
misel.“ Nende ideed aga, mis levisid laialdaselt re-
volutsiooni kõrgperioodil, ei mahtunud enam kodan-
liku revolutsiooni raamidesse. Nad väljendasid objek-
tiivset püüdu uue sotsiaalse korra järele, mis oleks
loodud sotsiaalse võrdsuse ja õigluse alusel. Ühe-
sõnaga, nad väljendasid plebeide sotsiaalseid püüdeid
jakobiinide diktatuuri ajal.³⁴

Paljud radikaalse egaalitarismi esindajad aren-
dasid sotsiaalse võrdsuse ideid püürile, mis lähenes ju-
ba kommunismile, mida nad pidasid ideaalseks
ühiskondlikus korras. Osa neist astus välja maa-
eraomandi vastu ja nõudis maa ühistamist selleks, et
jagada see pärast kodanike vahel võrdseti asadena
eluajaliseks tarbimiseks. Kuiva nad ei esitanud aga

³³ Иоанниевъ „Коммунистическое учение...“ lk. 15

³⁴ sama s

kogu eraomandi ühistamise nõuet, vaid kaitsesid individuaalmajapidamisi, tuleb niisuguseid „agraarseaduse“ pooldajaid lugeda ka ainult võrdsustajateks. Kui võrdnad aga eitasid otsustavalt igasugust eraomandit maale, seisid need radikaalsed egalitaristid kahtlemata lähemal kommunismile kui need võrdsustajad, kes nõudsid ainult maade jagamist ja võrdset eraomandit maale.

V. J. Lenin märkis, et maade natsionaliseerimine kui niisugune ei välju kodanlik-demokraatlike ümberkorralduste raamest. Samal ajal ta aga rõhutas, et maa eraomandi tühistamine annab kahtlemata hoobi kogu eraomandile.³⁵

Seega oleks maa eraomandi likvideerimine andnud hoobi kogu 18. sajandi Prantsusmaa eraomanduslikule printsüübile. Selliselt mõtleidki need „agraarseaduse“ pooldajad, kes nõudsid maade ühistamist. Nad räägid selles vahendit ühiskonna täielikuks ümberkorraldamiseks sotsiaalse võrdsuse alusel. Seega seisid sellised „agraarseaduse“ pooldajad justkui poolel teel nr. „puhta“ egalitarismi ja kommunismi vahel.³⁶

Radikaalse egalitarismi positsioonidel seisis revolutsiooni eelõhtul ka tulevane „võrdsete“ vandenõu juht Babeuf.³⁷ Seda tunnistab tema kirja vahetus

³⁵ V. J. Lenin „Marxistlikud...“ lk. 309

³⁶ Уоанниесян „Коммунистические идеи...“ lk. 16

³⁷ Дамис „Грех Бабёф...“ lk. 115

Arras'is Kuningliku Akademia sekretäri Dubois de Fosseaux'ga. Kirjavahetus näitab, et juba siis oli Babeuf tuttav kommunistlike teooriaga. Selle süvenemisele aitasid palju kaasa 18. sajandi suured prantsuse mõtlejad, kellede seast kahtlemata üks tähtsamaid oli J. J. Rousseau. Tema „Arutlused eba võrdsuse tekkimisest ja põhjustest inimeste vahel“ avaldas Babeufile tohutusevõrt mõju. Rousseau kaasabil suutis ta mõista küsimust eraomandi osast ühiskondliku eba võrdsuse kujunemisel. Samuti oli Babeuf tuttav ka Rousseau teiste teostega, el kõrge tema „Ühiskondliku lepinguga“. Üht mõtet sellest raamatust, — et täiuslikeks ühiskonnaks võib pidada vaid sellist ühiskonda, kus „igaüks oleks piisavalt ja kellelgi poleks liiga palju“³⁸ — tsiteeris Babeuf oma „Le Tribun du Peuple“ 35. numbris ja nimetas seda „Ühiskondliku lepingu“ eliksüüriks.

Erinevalt Rousseau'ist avaldasid Babeufile märgatavat mõju ka 18. sajandi tõelised kommunistid-mõtlejad Morelly, Mably ja Mercier. Pole mingit kahtlust, et babeuvistid olid paljudes küsimustes revolutsioonielsete kommunistide õpilased. Tugevat mõju babeuvistide ideede formeerumisele avaldas Morelly. Puuduvad aga andmed selle kohta, kas Babeuf oli enne revolutsiooni tuttav tema „Looduse koodiksiga“. Volgin

³⁸ Волгин „Французский ...“ lk. 60

eitas seda. On olemas aga kindlad tõendid selle kohta, et Babeuf oli juba enne 1789. aastat tuttav Mably teostega ja luges neid väga tähelepanelikult. „Täieliku võrdsuse“ idee olvat ta saanud Mably'lt.³⁹ Mably kirjutas: „Võrdsus on inimestele vajalik ... Kas pole tinud loodus kõigile inimestele sarnased organid, needsamad vajadused, sarnase mõistuse. Kas maale saadetud hürd ei kuulu kõigile ühiselt? ... Kus te leiate eba võrdsuse printsiibi? Kas lõi loodus igauhele päriliku erasomanduse? Ei, ta ei loonud rikkaid ja vaeseid.“ Rõhutades inimestevahelist võrdsuse printsiipi ütles Babeuf, „iga inimene on sündides ei rohkem ega vähem rikas ja meeldib kui ükskõik milline teine inimene, kellelgi ta koos elab.“⁴⁰ Kuna Babeuf Mably „täieliku võrdsuse“ printsiibist arendas välja oma „võrdsete ühiskonna“ idee, milles tunnistas oma kirjavahetuses Arnas' akadeemia sekretäriaga, siis arvab Dalin, et Babeuf on egalitarismist juba pisut kaugemale läinud.⁴¹ Kuigi ta huvitus kommunistlikust teooriast, siis kommunism ise tundus talle aga mingi kaugel ja kättesaamatu. Sel ajal luges ta kommunismi praktiliselt mitte teostatavaks. Isegi Mably, kes tunnistas teoreetiliselt kommunismi, ei pidanud seda praktiliselt teostatavaks.⁴²

³⁹ Далун „Справжє Бабєф.“ lk. 117

⁴⁰ LeFebvre „Die Ursprünge...“ lk. 193

⁴¹ Далун „Справжє Бабєф...“ lk. 117

⁴² Уоаннисян „Коммунистические идеи...“ lk. 61/62

Kuna egalitarismi eesmärk seisnes „individuaal-
tootmise puudujääkide kõrvaldamises tema individuaal-
se iseloomu säilitamise juures“; sotsialismi eesmärk
aga vastupidi – selle individualismi ületamises „ühis-
kondliku töö organiseerimise ja tootmisvahendite ühiskond-
liku baasi abil“, näeme, et Babeuf hakkas tõesti
väljuma esimese raamest.⁴³ Seda tunnistas tema „kol-
lektiivfarmide“ projekt tema kirjas Dubois de
Fosseaux'le 1. juunil 1786. aastal.⁴⁴ Projektis ilm-
nes selgesti, et ta ei püüa säilitada individuaalmaa-
valdusi. Tä suhtus eitar-teravalt suurmaavaldus-
tesse, pidades seda ebaseaduslikuks. Babeuf luges
kõigi inimeste loomulikuks õiguseks kasutada maad
võrdses osades.⁴⁵

Oma „kollektiivfarmide“ paremust nägi ta selles,
et need soodustasid põllumajanduse kiiret arengut, ku-
na väikefarmid, vastupidi takistasid põllusaaduste
kiiret kasvat. Samas ta aga ei tõstata üldse küsi-
must suurmaavalduste jagamisest. Tä arvas, et selline
sügar ümberkujundus ei ole lihtsalt antud momendil
võimalik. Veel vähem oleks olnud võimalik üle minna
täiesti uuele, võrdsuse ühiskonnale, kuigi ta seda oleks
tahtnud. „Kollektiivfarmide“ organiseerimist pidas
ta teatud kompromissiks, mille paremus on selles, et neid
saab organiseerida valitseva korra radikaalsete ümber-

⁴³ Далин „Грэх Бабёф“ лк. 118 (кауду, кина Болгин
„Эгалитаризм и социализм“, М., 1935 лк. 383, polenud nähte saadav).

⁴⁴ Далин „Грэх Бабёф...“ лк. 97-101

⁴⁵ Иоаннисян „Коммунистические идеи...“ лк. 65

muudatusteta. Sotsiaalse probleemi lõplikuks, ideaalseks lahenduseks ta aga oma projekti ei pea.⁴⁶

Babeufi sotsiaalsed vaated revolutsiooni eelolekul ei olnud kaugeltki veel välja kujunenud, väga paljud probleemid jäid talle veel täiesti selgusetuks. Kuigi ta sel perioodil muutus „suure eraomandi“ otsustavaks vaenlaseks, siis tema suhtumine „väikeeraomandisse“ ei olnud veel sugugi määratletud, kuigi ta mõistis kõiki selle puudusi. Tema poliitilistel vaadetel oli veel kõrge üldisem revolutsiooniline iseloom, mida keegi ei ennustanud veel seda, millega läks kommunistlike mõtete ajalukku tulevane „rahva tribuun“. Ainult Prantsuse revolutsiooni, eelkõige jakobiinide diktatuuri hüglaslikud kogemused, aitasid Babeufil teha järgnevat otsustavat sammu tema revolutsioonilis-kommunistliku maailmavaate formeerumisel. Kuigi kommunism Mathiez'i arvates ei olnud Babeufile ka enne revolutsiooni mitte ainult fassaadiks, vaid juba siis seisid põhjalikud sotsiaalsed ümberkorralduste plaanid kõigi tema mõtete keskpunktis.⁴⁷

- 1787. aastaks on olukord Prantsusmaal muutunud eriti teravaks. On süvenenud kriis tööstuses ja kaubanduses. Rõõgi finantskriis näib olevat lahendamatu.

---

⁴⁶ Борзих „Французскому...“ lk. 61

⁴⁷ Samas lk. 118

Finantsminister Calonne püüab olukorra lahendamiseks läbi suruda reforme. Kuninga poolt kokkukutsutud notaablite kogu lükkab aga ettepaneku tagasi. Muudatusi ei toimu. See näitab, et tippude kriis on eriti tugev: reformideta valitseda enam ei saa, neid läbi viia aga ei suudeta. 1789. aastaks on Prantsusmaa rügi võlg tõusnud kohutava summani, 4,5 miljardi livre'ini. Laieneb rahvamasside käärimine. Avukalt levivad Versailles' vastu suunatud kriitilised ja süüdistavad brošüürid, pamfletid, epigrammid ja luuletused.

Selline poliitilise elu pulsus intensiivistumine ei jäta üksikseks ka Babeufi. Kohaliku kiyastaja abiga õnnestub tal tellida pealinnaast ilmutat uut uudiskiyandust. 1787. aasta algul teeb ta esimese katse astuda poliitilise elu areenile. Kogu maal seisavad tähelepanu keskpunktis finantsküsimused, privileeritud seisuste maksustamise probleem. Babeuf püüdis leida vastust neile küsimustele. Oma „Alalise katastri“ esialgses projektis esitas Babeuf mõtte kehtestada kõigile ühtne maks. Tema ettepanek, tühistada kõik eelnevad maksud, sealhulgas ka kaudsed maksud, milledest vihatuim oli soolamaks (gabelle), ei olnud eriti originaalne, kuna neid nõudmisi esitasid kõige laiemad rahvakihid. Babeufi ettepaneku uudsus ja julgus seisnes

aga selles, et ta oli üks vähestest, kes juba 18. sajandi lõpus esitas ühtse progressiivse tulemaksu sisseseadmise idu.⁴⁸

Revolutsioon ei tabanud Babeufi äkki. Selleks ajaks oli ta lõplikult tülli läinud „privilegeritud kihtide“ esindajatega, oma tööandjatega Roye's. Selle tähistamiseks korraldab Babeuf Roye' keskväljakul sejööride arhiivide piduliku põletamise. See pidi sümboliseerima vihatud feodaalkorra hukku. Vaatamata sellele, et nüüd kaotas mõtte ka kunagi valitud feodisti elukutse, on see päev suursündmuseks tema elus.⁴⁹

Ta ruttab Pariisi, kuhu jääb oktoobrikuuni. „Üldise vennastumise õhkkond ei suuda Babeufi meeli täielikult segi ajada. Muidugi pole ta ka vaba illusioonidest Neckeri ja isegi Mirabeau suhtes, neist pole sellal vaba isegi Marat'.

Babeuf sattus Pariisi kolmandal päeval pärast Bastille' langemist. Revolutsiooniline Pariis avaldas Babeufile tohutut muljet. Ta kirjutas koju naisele, et ei usu ise oma silmi kuna ümberingi kõik langeb ja puruneb.⁵⁰ Kuna pe-

⁴⁸ Дарум „Грaxe Бaдeф...“ лк. 129/130

⁴⁹ Угeрoмeв „Грaxe Бaдeф“ лк. 15

⁵⁰ Дарум „Грaxe Бaдeф...“ лк. 157 ж.

rekonna olukord kodus on majanduslikult väga raske, siis kasutas Babeuf oma aega Pariisis veel ka selleni, et nõuda oma endistelt peremeestelt sisse nende võlad.

Vaatamata majanduslike raskustele, jätkas Babeuf tööd oma „Alalise katastri“ käsikirja kallal. Ta töötas läbi veel lisaks suure hulga kirjandust, et täiendada ja parandada esialgset projekti. Eriti huvitav on fakt, et Babeuf tutvus sel ajal Linguet' ja Neckeri töödega, keda ka Marx on eriti hinnanud ja ära märkinud. „Katastri“ ümbertöötamine tunnistab, et Babeufi huvi arenes finants- ja võlaküsimustest palju kaugemale. Teda huvitasid eriti küsimused senjööride õigustest, kirikukümnisest jn.⁵¹

Oma töö sissejuhatuses kritiseeris ta teravalt ühiskondlikku ebavõrdsust, sellist ühiskondlikku korda, mille puhul „mõned ei saa tarvitada ülligset ilma selleta, et teised ei tunneta tarvitust kõrge hädavajaliku järel.“⁵² Ühiskonna suur eesmärk oleval rahva õnn. Ühiskond peaks moodustama justkui ühtse, suure perekonna, mille liikmetel peaksid olema võrdsed soodustused ja võrdsed kohustused. Et seda võrdsust kindlustada, on enne

⁵¹ Дарин „Грарх Бабедф...“ lk. 177

⁵² Уоаннисян „Коммунистическое учение...“ lk 65/66

hädavajalik sisse seada uus maksustamise kord.⁵³
„Ühine ema-maa, peans olema jaotatud elu-
aegseks kasutamiseks ja iga tema osa tehtud vöö-
randamatuks nii, et iga kodaniku individuaal-
omand oleks alati kaitstud ja, et teda poleks väi-
malik kunagi kaotada.“⁵⁴ Selliks peans 66 miljo-
nit agraari jagatama 6 miljoni keskmiselt 4-lük-
melise perekonna vahel. Ja sellise hästitvaritud
maatükiga võiks ära elada.⁵⁵ Nüisugune maa-
kasutamise süsteem vastab Babeufi arvates
mõistuse nõutele ja looduse seadustele. Lähene-
des kommunismi pooldajatele, pakub Babeuf
võrdsustavat agraarreformi, iseloomustab teda
sel perioodil Volgin.⁵⁶

Štšegoljov peab aga „Alalist katastrit“
puhta kommunismi positsioonidelt eemaldamiseks,
kuna see oleval vastuolus tema ideega „täielikust
võrdsusest.“ Sellist agraarseadust peab ta väike-
kodanliku antikapitalismi formuleeringuks ja see ole-
vat täielik vastand kommunismile.⁵⁷

Pegelikult pole aga mingit õigust vastandada

⁵³ Волгин „Французский ...“ lk. 61/62

⁵⁴ Иоаннисян „Коммунистические идеи ...“ lk. 66

⁵⁵ Щеголев „Грех Babeuf“ lk. 24

⁵⁶ Волгин „Французский ...“ lk. 62

⁵⁷ Щеголев „Заговор Babeufa“ lk. 44-48

„Katastrit“ Dubois de Fosseaux' kirjavahetusele, kuna Babeuf ei loobunud ju oma „kollektiivfarmide“ projektist. Ta ei sulgenud oma „Alalise katastri“ projektilis sugugi silmi kõigi väike- ja keskmajandite negatiivsete külgede suhtes. Ta nihutas vaid esiplaanile need nõuded, mis omasid 1789. aastal erakordset julget ja aktuaalselt revolutsioonilist tähendust ja mis võisid toetust leida varanduseta klasside poolt ning projekti ellurakendamise korral neile isegi atsest kergendust tuua.⁵⁸

Joannissian aga, iseloomustades Babeufi antud perioodil ütleb, et Babeuf tegi revolutsiooni esimestel aastatel tunduva sammu ettepoole. Kuna ta tõstis enne revolutsiooni üles vaid küsimuse „kollektiivfarmide“ loomisest, siis müüdi polemiseerib ta juba maaeraomandi likvideerimise võimaluse üle, et seda võrdsete osadena anda eluks ajaks kasutada perekondadele. Sellise nõudega esineb Babeuf juba kui üks radikaalsete egalitaristide ideoloogide, kellega ta ka jääb revolutsiooni kogu esimese perioodi jooksul.⁵⁹

Peale kolmekuulist Pariisis viibimist pöördus Babeuf tagasi Roye'sse. Tema vaadete edasist arengut tunnistab tema novembris ilmunud petitsioonide

⁵⁸ Далин „Грех Бабёфа...“ lk. 183/184

⁵⁹ Иоаннисян „Коммунистическое учение...“ lk. 67

projekt Asutavale Kogule. See oli otseseks vastuka-
jaks valitsuse sammule taastada endised kaudsed
maksud. Babeuf kirjutas, et kui taaskehtestakse
aidas ja gabelle, puhkevad rahutused.⁶⁰ Nendel märtsi-
päevadel ilmutas Babeuf tõelist energiat ja aktiivsust.
Ta esines Roye' munitsipaliteedis valitust kritiseeriva
kõnega. Arvustas samuti Roye' munitsipaliteedi enda to-
gerust, selle istungeid, mis muutusid üha kitsaomanas
ja kinnisemaks.

Pingitud rahva rahulolematuse kasvust, on va-
litsus sunnitud tühistama gabelle'i. Püsima jäid
aga aidas'id. Sellega lõppes esimene etapp võitlu-
ses kaudsete maksude vastu. Siis esitas Babeuf aga
hõude, mitte maksta taaskehtestatud aidas'id. See üles-
kutsed leidis laialdase vastukaja. Picardie's algas
rahvaliidumine, mis kutsus uuesti esile hirmu valitse-
vatis ringkondades.⁶¹

Et "hävitada idu eos" oli elukõige vaja arveid
õiendada Babeufiga. 19. mail 1790. aastal arreteeriti
ta ja viidi Pariisi.

1790. aasta talve-kevadkuudel esines Babeuf
esmakordselt kui iseseisev poliitika tegelane, kui
massiliikumise organiseerija ja juht, tõstes tähtsa,
kuid siiski teisejärgulise küsimuse. Pidi mööduma

---

⁶⁰ Darun „Harasong“ . lk. 27 jj.

⁶¹ Samas lk. 45

veel viis aastat, et Babeufist saaks sellise liikumise juht, mis lahendas juba selliseid põhiprobleeme, millest oleks mitte ainult Prantsusmaa, vaid kogu maailma ajaloo probleemide areng.⁶²

1790. aasta oktoobris täitis üks Babeufi suurimaid soovide - ta sai ajalehe "Le Correspondant Picard" teimetajaks. Esialgne töö ajalehe juures on väga edukas. Lehel on suur menu. Firvaaz tõuseb, leht muutub väga populaarseks. Babeuf lahendas ajalehes palju kohalike elanike huvitavaid probleeme, kõik see suurendas ka tema enda populaarsuse kasvu lihtsahva hulgas.⁶³

Ta kritiseeris lehes ka Asetava Kogu tegevust. Eriti Marat'd, kes loeb revolutsiooni päästmiseks vajalikuks üksikisiku diktatuuri kehtestamist. Nagu rida teisigi vasempoolseid demokraate, vastandab Babeuf sellele täielikele demokraatia kehtestamise nõudele.

Sügisel valitakse Babeuf Roye' linna Kommuni Peanõukogusse. Peagi tekib tal aga konflikt. Rikkad süüdistavad teda avaliku korra rikkumises ja rahva õhutamises mässule ning 1791. aasta aprillis arestieritakse Babeuf teistkordselt.

Babeufi ühiskondlikeed ideaalid antud perioodis

⁶² Дарун „Нараро...“ lk. 46

⁶³ Дарун „Ипарх Бадеф...“ lk. 276-281

dil on selgelt väljendatud tema kirjavahetuses Seadusandliku Kogu liikme abbe' Coupé'ga. Kahetsedes, et tema ise ei ole Seadusandliku Kogu deputaat, avaldab ta lootust, et Coupé on temaga solidaarne ja toetab tema poolt välja töötatud poliitilist programmi. Tä kritiseeris teravalt „Inimese ja kodaniku õiguste deklaratsiooni“, pidas seda vasturääkivaks ja mitte täielikuks. Nimeline võrdsus ei oma mingit hindu rahva silmis. Milliks kõik need seadused, kui lõppresultaadina nad ikkagi ei seuda suurt varanduseta massi välja tuua viletsusest? Revolutsiooni tõeline eesmärk olevalt — „võrdsus ilma valeta“. Suur tõde seisneb selles, et seadusandluse täiustamine sõltub ainult esialgse võrdsuse taastamisest. Seda tõelist võrdsust saab taastada aga ainult „agrariseadus“ — reaalne võrdsus.⁶⁴ See seadus on kõigi seaduste täideviimine.

Millises siis seisneb see seadus?

Babeuf määratles järgmiselt tema ühiskondliku struktuuri:

- 1) „et maa ei kuulu võõrandamisele, et sündides peab iga inimene saama küllaldase osa ... ;
- 2) ... et surres peab ta tegema pärijateks mitte oma sugulased, vaid terveks kogu ühiskonna;
- 3) ... et iga inimene oleks kindlustatud elati

⁶⁴ Улоанкуе рк „Коммунистическое учение ...“ lk. 67

oma osa maaga, et ei tuleks väriseda alalise ohu pärast laste maa pärast ... ;

4) ... et kindlustada hingerahu tuleviku pärast.⁶⁵

Babeuf vaatles „agraarseadust“ kui revolutsiooni lõppesmärki.

Babeuf peab „agraarseadust“ selliseks lõppeesmärgiks, mille ellurakendamise võimalust peavad oma mõtetes otsuma kõik tõelised rahva õiguste kaitsjad.

Babeufi poolt esitatud programm arendas edasi neidsamu ideid, mida me leidsime juba tema „Alalises katastroofis“. Tä astub uuesti otsustavalt välja maaeraomanduse vaenlasena, nõudes maa jagamist võrdseteks osadeks ja selle väljajagamist elanikele eluareaks kasutamiseks.⁶⁶

Nüüd nimetas Babeuf oma ühiskondlik – poliitilist programmi avalikult „agraarseaduseks“, tähistades sel ajal laialt levinud terminit. Babeuf on muutunud juba selliseks „agraarseaduse“ pooldajaks, kes tunnustab ühiskonna omandiõigust maale.⁶⁷

Ajavalhemikku 1789–1791 kuuluvad ka uued materjalid, mis Dalin avastas Babeufi isiklikus arhiivis ja mis aitavad mõista Babeufi selle aja järgu

⁶⁵ Уоаннуеян „Коммунистичекие идеи ...“ lk. 68

⁶⁶ samas lk. 69

⁶⁷ samas

sotsiaal-poliitilist programmi. Tähtsaim nendest on tema käsikiri pealkirjaga „Filosoofiline valgus.“ Lähtudes Rousseau'ist, arutab Babeuf eraomanduse kuritarvitamise probleemi.

Omand on kodaniku õigus ja ühiskond pole andnud kunagi oma liikmetele õigust kuritarvitada oma omandit, kuna kuritarvitamine teeb alati sellele tarvitajale kahju.⁶⁸

Babeuf vaatles oma käsikirjas ühiskonna ja eraomandi tekkimise küsimust. Lähtudes Rousseau seisukohest, pole omand mitte looduslik õigus, vaid on maasma pandud inimeste endi poolt, arutab Babeuf sarnaselt kõigile russoistidele omandi kuritarvitamise küsimust. Esitades eraomandi peentumatusel printsipi, kutsus ta ühiskonna huvides võitlema omandi kuritarvitamise vastu.⁶⁹

Oli siis Babeuf sel perioodil otsustav eraomandi vastane? Tema käsikirjas on juttu ainult maaderaomandist. Ei ole mingit kahtlust selles, et ta 1790. aastal eitab maaderaomandit.⁷⁰ Ehk, teiste sõnadega, tõstatab ta siingi sellesama võrdsustava idee, mis oma kirjas abbe' Coupe'le. Nüüd teeb ta seda aga tagasihoidlikumalt, sest kuskil ei väagi ta otseselt maaderaomandi ühiskonnastamisest ja selle võrdsust

⁶⁸ Дамин „Трагх Бабёф...“ lk. 345-347

⁶⁹ Иоаннисян „Коммунистические идеи...“ lk 69/70

⁷⁰ Дамин „Неизвестная...“ lk. 190/191

jaotamist.⁷¹

Babeuf: ühiskondlike vaadete iseloomustamisel revolutsiooni esimesel poolal pakub kahtlemata huvi tema arvõtt „Sotsiaalsest ringist.“

Paljudest klubidest, mis tekkisid ajavahemikus 1789-1791, tundis kahtlemata sotsiaalse küsimuste vastu kõige suuremat huvi Fauchet ja Bonneville poolt juhitud „Cercle sociale.“⁷² Selle klubi programm oli mõõdukas - võrdsustav. Sellele vaatamata Fauchet oma paljudes esinemistes avaldas sotsialismi ehitamise võimalikkuse mõtet. Ta arvas, et igal inimesel on õigus maale. Ühiskonna õigus on kõrgemal üksikisiku õigusest ja ühiskond peab kasutama oma õigust võrdsuse sisseseadmise eesmärgil.⁷³

Babeufi eraarhiivi materjalid tunnistavad, et ta teadis „Sotsiaalse ringi“ ja „Põe sõprade ülemaailmse föderatsiooni“ tegevusest. Ühes 1790. aasta kirjas loeb ta end viimase organisatsiooni pooltoetajaks. Kirjas Bonneville'le 1793.aastal nimetab ta teda „Hijaniüks-filosoofiks“, „inimkonna pühä doktriini apostliks.“ Kõik need asjaolud tunnistavad, et revolutsiooni esimestel aastatel esines Babeuf kui radikaalne egaliteerist ja luges „pli-

⁷¹ Уоаммиеян „Коммунистические идеи...“ lk. 70

⁷² Волгын „Французский...“ lk. 59

⁷³ Алексеев-Попов „Социальный...“ lk. 301

hans doktriiniks" võrdset maavaldust.⁷⁴

Rahva uut võitu 10. augustil tervitas Babeuf suure vaimustusega. Kõikusid feodalismi tood, varises pörmu 1000 aastane prantsuse monarchia. Miks ei pidanud Babeuf rõõmustama, sest oli ju „Babeufi isikus prantsuse feodalismil üks kõige veendumum, otsustavam ja teravam vaenlane, aga prantsuse küllakehvistul - üks oma paremaid juhte.“⁷⁵

Ühes oma 1792. aasta augustikuu kõnes formuleeris Babeuf oma maailmavaate, mis oli väga kujunenud kolme revolutsioonista kogemuste alusel: „Eksisteerib kõigi sajandite kogemustele toetuv tõde, et inimesed, kellel on suured varandused on alati olnud alamate klasside süüdinud vaenlased.“ Muidugi võis Babeufil tollal olla ainult elementaarne ettekujutus klassivõitlusest kui „riikaste“ ja „vaeste“ võitlusest. Kuid oma aja kohta nägi ta seda vastuolu erakordse selguse ja järjekindlusega.⁷⁶

Oma ühes kõnes Roye's tõi ta välja 3 alljärgnevat printsüüpi, mis tema arvates peaksid kindlasti olema tulevases 1793. aasta „Inimese ja kodaniku õiguste deklaratsioonis“:

⁷⁴ Иоаннисян „Коммунистические идеи...“ lk. 71

⁷⁵ Далин „Грех Бабёфа...“ lk. 465

⁷⁶ samas lk. 475 jj.

1) tuleb eraldada aktiivseid ja passiivseid inimesi, inimeste varanduslikul erinevusel pole aga mingit tähtsust;

2) selleks, et seada sisse võrdsed õigused rikkastele ja vaestele, tuleb neile kõigile anda võrdne haridus;

3) iga inimene peab leidma võimaluse kindlustatud ära elamiseks kas siis sissetuleku läbi, mida saab talle ta omand, või läbi oma töö...; kui aga haridus või õnnetusjuhust teeb inimese vaeseks, peab ühiskond hoolitsema tema ülalpidamise eest.⁷⁷

Need alpooltoodud seisukohad tunnustavad, kui võrd vahel arvamusel oli ameerika ajaloolane Gottschalk, kui ta IX Rahvusvahelisel ajaloolaste kongressil 1950. aastal Pariisis teatas, et „Babeufi kommunism oli puhtalt agraarset, mitte mingit juhtul aga tööstuslikku tüüpi.“ Kõigis Babeufi seisukohtades, täienduses „Inimese ja kodaniku õiguste deklaratsioonile,“ polnud ciinsatki agraarset nõuet. Seal oli tüüpilisi tööliste nõudeid, muudugi mitte industriaalse linna proletariaadi, vaid kapitalistlike manufaktuuritööliste omi. Selles, et Babeuf kaitses tollal tööliste huve, pole mingit kahtlust.⁷⁸

---

⁷⁷ Дарин „Грэгг Бабёф...“ lk. 478

⁷⁸ samas lk. 478/479

1792. aastal laienes Babeufi poliitiline tööpöld. Esitati tema kandidatuur Konventi. Tal on väga palju poolehoidjaid Picardie's. On kuivitat, et selle süm- paatia osaliseks sai ta mitte ainult tänu võitlusel kaud- sete maksude ja feodaalkoormiste vastu, vaid eriti kui „agraarseaduse“ pooldaja. Babeufi kandidatuur Kon- ventis oli täiesti reaalne, sest tal oli selline sotsiaalne programm, millist polenud isegi kõige julgematel ja järjekindlamatel jakobiinlastel. Kuuld Roye' rikkaste Longuecamp'i kliiki vastuseisu tõttu läks Babeufi kandidatuur läbi ainult departemangu Pranöökokku. Seal töötades sai ta endale juurde jälle rea vaenlasi. Näitena kasvõi sellega, et nõudis usalt emigrantide va- randuste konfiskeerimist. Vastuseisust hoolimata sautsis ta saavutada nõusoleku 15.000 arpaani suuruses kohalike emigrantide maa, koguväärtuses üle 10 mil- joni lüvri, konfiskeerimise. Selline tegevus suurendas tema populaarsust Picardie talupoegade ja liht- vahva silmis.

1793. aasta veebruarikuus siirdus Babeuf Pa- riisi. Koos Fournier Ameriklasega kirjutas ta ja avaldas viimase nime all petitsiooni „Rahva sõbrus“ Marat' vastu. Kogu revolutsiooni vältel oli Marat' äärmine vasakpoolne demokraat. Hga just 1793. aasta kevadel, kui laienevad plebeiliste rahvamasside välja- astumised, hakates üha teravamalt üles seadma sotsiaal-

seid nõudmisi, oli „Rahva söber“ esmakordselt rahva vastasleeris. Marat esines tollal nii „agraarseaduse“ kui „maksimumi“ okustava vastasena. Leidnud Marat' atkilleuse kannal, süüdistas Babeuf teda 1793. aasta kevadel rahva reetmises.⁷⁹

1792. aasta teisel poolel ja 1793. aasta algul õiglase kaitsesõja tingimustes alanud ühiskondliku tõusu ja klassivõitluse järsu teravnemise olukorras kõlasid järjest tugevamini protestihääled varandusliku ebavõrdsuse vastu. Vaimulik Petitjean kutsus koguduseliikmeid vabatahtlikult oma varandusest loobuma ja kogu maad ära jagama. Sylvain Maréchal nõudis „ainuüksi rikkaste maksustamist niisuguses ulatuses nagu isamaale vajalik“ ja arvas, et pärast sõda „tuleb varandused võrdsustada, et hävitada väär printsiip, nagu oleksid rikkad vaeste suhtes esõigustatud olukorras.“⁸⁰

Pööravate hulka de huve peegeldasid selgesti „pöörased“ – Kordeljeede Klubi liige vaimulik Jacques Roux, Leclerc, Varlet, Lacombe jt. Nad nõudsid maksimumi kehtistamist ja arvetõisendamist spekulantidega. „Pöörased“ esindasid laiaade eelproletariaadi kihtide huve. Nad ei tahtnud aga hävitada eraomandust kui niisugust. Nende peamine tähelepanu oli

⁷⁹ Далин „Грагх Бабёф“. lk. 514

⁸⁰ Иоаннисян „Коммунистические идеи...“ lk 142-145

suunatud jaotamisele, mitte aga tootmise probleemidele. Kii žirondiinid kui jakobiinid suhtusid „pöörastele“ ja nende nõudmistesse eitavalt. Hiljem aga hakkasid jakobiinid rahvahulkade surveel lähema „pöörastele“, sest neile saab selgeks, et üha suureneva välise tingimustes pole rahvast võimalik vaenlase võitmisega ühendada senikaua, kui pole rahuldatus rahva alamkihtide kõige pakilisemad nõuded. Aprillikuu algul hakkas Pariisi Kommune, mille esetas olid procurörid Chaumette ja Hébert, otsustavalt toetama „pööraste“ nõudmist maksimumi järel. Hoolimata žirondiinide ägedast vastupanust, kehtestas Konvent 1793. aasta 4. mail dekreediga kogu Prantsusmaal kindlad miiljahiinad – esimese maksimumi. Maksimumi sisseeladmine oli jakobiinide ja „pööraste“ ajutise lähenevise esimeseks tulemuseks.

Kõhe peale 4. mai dekree di kehtestamist kritiseerib seda Babeuf. Ta peab dekreeti rahva nõudmistele ja vajadustele mittevastavaks, kuna leiab, et ei määratud kindlat hinda. Samuti kritiseerib Babeuf „Inimese ja kodaniku õiguste deklaratsiooni“ projekti, kus oli öeldud, et omandiga võib igavõiks ümber käia oma äranägemise järgi.²¹

Mööduvad 31. mai ja 2. juuni sündmused ring

---

²¹ Дарун „Грарх Бадеф...“ lk. 520 jj.

võimule pääsevad jakobiinid. Nad rakendavad ellu oma agraripoliitika, kaotavad fedaalkoormised ilma väljaostuta, võtavad vastu konstitutsiooni.

Sel ajal rai Babeuf Pariisis tööle toiduainete administratsiooni. Sellel ametil oli tema jaoks suur tähtsus. 1791. aasta kirjavahetuses Coupé'ga ja 1793. aasta „Sanktsioonide seadusandluses“ esines Babeuf kui reendunud „täieliku võrdsuse“ ühiskonna pooldaja. Kuigi ülemineku võimalused uuel korral olid tema jaoks veel segased. Teguvis toidustusadministratsioonis rikkast tida kogemustega paljudes küsimustes. Lähtudes kogu maal teravilja tsentraliseeritud jaotamises saadud kogemustest, kasutas ta seda hiljem edukalt ära järelduste tegemiseks oma programmi väljatöötamisel. Ta uuris küsimust, kuidas teostada võrdset toiduainete jaotamist kõigis ühiskonnastatud tööstusharudes.⁸²

Juunist augustini oli vabariigi olukord endiselt väga raske. Interventide ja Venemaa mässajate surve taganesid rindel Prantsuse väed, siseriigis kasvab spekulatsioon ja rahva rahulolematuus. Kaitses plebeide huve nõudsid nad surmanuhtlust spekulantidele, uut ja tõelist maksimumi, kritiserisid uue konstitutsiooni püüvatust.

Et päästa vabariiki raskest olukorrast, keh-

---

⁸² Darun „Spazx Sažecp...“ lk. 549

testasid jakobiinid terrori ja septembri lõpus ka üldise maksimumi. Siis asusid nad arveleandamisele „pöörastega”. Need heiditakse vanglasse, kus Jacques Roux lõpetas elu enesetappmisega.

Milline oli Babeufi ja „pööraste” vahkord? 1793. aasta kevadel kritiseerisid nad sarnaselt konstitutsiooni projektis esitatud eramanduse probleemi. Zacheri arvates aga polnud neil isiklikku kontakti.⁸³ Dalin väidab, et see ei tähenda veel seda, et Babeufil polnud mingeid sidemeid sankülottide liikumisega. „Pöörastel”, kui ühel gruppl Pariisi sankülottidest, oli oma koht Prantsuse ajaloos. Augustikuu tootlusrahatustes olid kesksel kohal „pöörased”. Ka Babeuf võttis sellest liikumisest aktiivselt osa ja see oli tal esmakordses oseseks kokkupuutes sankülottidega.⁸⁴ Keegi olid olemas kaudsed sidemed Babeufi ja „pööraste” vahel, oli „pööraste” mõju Babeufile väike. Babeuf oli juba siis veist kaugemale läinud. Aitab kui öelda, et kui „pöörased” nõudsid vaid spekulatsioonidel kogutud rikkuse konfiskeerimist, siis Babeuf nõudis juba 1786. aastal eramandi kaotamist tootmisvahenditele.⁸⁵ Tõine küsimus, milles tegi Babeuf sammu edasi võrreldes „pöörastega” oli küsimus diktatuurist. Sel ajal kui „pöörased” nähes,

⁸³ Zacher „Бабёф и Бешенные...” lk. 50

⁸⁴ Далин „Гражд. Бабёф...” lk. 548

⁸⁵ Zacher „Бабёф и Бешенные...” lk. 70

et jakobiinide diktatuur pole suunatud mitte ainult aristokraatia, vaid ka plebeiliste masside vastu, tulid järeldusele, et ükskõik milline diktatuur on vajalikviiderrida, mõtles Babeuf teisiti. Ta arvas, et jakobiinide kodanlik - demokraatliku diktatuuri asemele peaks tulema mitte kodanlik demokraatia, vaid revolutsiooniline diktatuur.

Üldreldes Babeufi vaated „pöörastega“ võrd
 öelda, et ta oli sammu võra nimmastest es.⁸⁶

1793. aasta poliitilise elu sündmused ei möödunud Babeufist jälgi jätmata.

Babeufi silmade all möödusid 6 kuu jooksul veebruarikuu teiflustusrahutused, märtsi sündmused, 31. mai ja 2. juuni ülestõus. Kõik need sündmused alid Babeufi jaoks tähtsaks poliitiliseus koobiks. Seda tunnistab tema kriitiline väljastumine jakobiinide Konvendi ja Marat' vastu, mis kuulus juba tulevasele „Võrdsete vandenõu“ juhile.⁸⁷

1789. aastal esitas Babeuf võrdsustava agraarreformi projekti, mis lähendas teda kommunismi pooldajatele. Kuid revolutsiooni õppetunnid ei möödunud Babeufist jälgi jätmata. 1793. aastal tõjub ta vihaselt ettekujutuse endast kui ainult „agraarseaduse apostlist.“ Ta on jõudnud järeldusele, et

⁸⁶ Захер „Бабёф и Семённые...“ lk. 70

⁸⁷ Дамон „Грарх Бабёф...“ lk. 549

sotsiaalses probleemides pole võimalik kompromiss- lahendused, tuleb sisse seada ühisvarade kord.²⁸

Jakobiinide diktatuuri ajal läheb Babeuf radikaalselt egalitarismilt üle kommunismile. Kui ta revolutsiooni algul huvitus kommunismist, siis ei uskunud ta selle praktilise teostamise võimalustesse. Revolutsiooni esimestel aastatel, seades ühis- kuse uuest, täielikult võrdse sotsiaalsel alusel loodud ühiskondlikest kordadest arvas ta, et ühiskon- nale kuuluva omandi puhul maale, peavad maa- valdused olema võrdsed. Jakobiinide diktatuuri- st saadud kogemuste põhjal hakkas ta nägema kommunismis praktilist revolutsiooni lõpp-eesmärgi- ellu rakendamist.²⁹

Dalini arvates ei maksa Babeufi sotsiaal- majanduslike ideid pidada ainult „termidoor-liku reaktsiooni majandusliku katastroofi“ resul- taadiks. Nende kujunemisel aitas tema arvates tub- listi kaasa ka jakobiinide diktatuuri majandus- poliitika.³⁰

Ühiskonna ümberkorraldamise revolutsiooni- lise programmi ja kommunistliku õpetuse lõplik formuleerimine toimus Babeufil siiski alles peale

---

²⁸ Волгин „Французский...“ lk. 62

²⁹ Улоанниев „Коммунистические идеи...“ lk. 72/73

³⁰ Далин „Грагх Бабевф...“ lk. 550

termidoorlikku riigipööret.⁹¹

9. termidoori kontrevolutsiooniline pööre te-
gi lõpu jakobiinide diktatuurile ja viis Prantsusmaa
poliitilise kaose olukorda. Vanad jaotused, nimetused,
loosungid kaotasid ootamatult oma mõtte, need ei
jäänud veel tekkida. Püüdis tutvuda selle perioo-
di poliitiliste grupeeringutega, pöörkame me kokku
mitmesuguste fraktsioonide kiyu konglomeraadiga,
kus vanade parteide vaevalt märgatavad kontuurid
sulavad kokku uute tekkivate rühmitustega.⁹²

Kõhe pärast termidoorlikku pööret kerkivad
selgelt esile 3 erinevat poliitilist grupeeringut:

1. parempoolsed termidoorid, kes toetuvad Kon-
vendi "soole", suurkodanlusele, uusrikastele; nad
olid tüdinenud revolutsioonist ja unistasid korra jalut-
sadmist, et rahulikult ära kasutada kokkurööbitud
maid ja varandusi; nad pidasid 9. termidoori kogu-
süsteemi vahetiseks.

2. vasakpoolsed termidoorid e. jakobiinid
e. "Robespierre'i sabarakud" nagu nimetas neid vae-
nulik ajakirjandus; nende setriaalne baas-väikekoda-
lus, väikekodaalik intelligent, väikeeltevõtjad ja kaup-
mehed, enamuses keskpäraselt materiaalselt kindlusta-

---

⁹¹ Уоаннисян "Коммунистическое дело..." lk. 73

⁹² Угелов "Поле меплюгора" lk. 5

tud inimesed, kes lootsid, revolutsioonilise valitsuse diktatuuri sotsiaalse sisu muutustest endale aru andmata, endist korda uute isikutega eesotsas, vana- de seaduste ja trüki vabaduse säilimisega; nende keskus Jakobüüide klubi ja Pariisi väikekodanlik seksioon.

3. „plebeilik opositsioon”,⁹³ mis koondus kõik ellu jäänud „pöörased” ja hebertistid, töötud intelligentsid, laostunud väikekodanlased ja enamuse linna- kehvikuid; nende baasiks olid need sotsiaalsed kihid, kes astusid välja žermiinaali ja preriaali päevil; nad koondusid elektoraalide klubisse ja Muuseumi seksiooni.

Milline oli nende programm?

Siis nagu varem „pöörased”, nii oli ka hiljem „ple- beiliku opositsiooni” enamus rõimetu võtma esialgu, pö- rast 9. termidoori, õiget positsiooni jakobüüide revolut- sioonilis-demokraatliku diktatuuri suhtes. Nad ei teinud vahet revolutsioonilis-demokraatlike ideede kui selliste ja nende praktikasse rakendajate, kodanlikult piiratud revolutsionääride - jakobüüide, vahel. Nähes, et jakobüüid rakendavad terrorit mitte ainult kontr- revolutsionääride - aristokraatide, vaid ka „pööraste” ja alamrahva vastu, hakkasid nad nõudma revoluts- sioonilise diktatuuri likvideerimist ja 1793. aasta

---

⁹³ Захер „Гяббюр и „Бешенные...” lk. 57-59

konstitutsiooni ellurakendamist. See „plebeiliku opositsiooni“ programm, mis formuleeriti juba Robespierre'i valitsemisajal, säilitati täielikult ka peale 9. termidoori konterrevolutsioonilist pööret.

Sega on huvitav märkida, et peale konterrevolutsioonilist pööret olks nagu parempoolsete termidooride ja „plebeiliku opositsiooni“ nõudmistes olnud mingi väline ja formaalne sarnasus. See oli aga näiline, väline, ajutine, säilides vaid nii kaua kui sulati jakobiinide klubi, mille vastu nad mõlemad võitlesid. Parempoolsed termidoorlased - revolutsiooni ajal teusnud uuskodanlus soovis likvideerida revolutsioonilist diktaatori ja terrorit, et rahulikult nautida oma uusi riiki. Rahvamassid tõstsid selle nõudmise aga selleks, et peale terroristide hävitamist saada võimalus võitlusks sellisama eelpoolnimetatud uuskodanlusega ning parandada oma materiaalsed olukorda.⁹⁴

Termidoorliku reaktsiooni põhiülesandeks oli jakobiinide majanduspoliitilise pärandi kiire likvideerimine. Pidevalt langes raha kurs. Kui assignaatide kurs 1794. aasta jaanuaris oli veel 40 liivrit, siis 1795. aasta juulis oli see juba 3,09 liivrit. Selle tulemusena on ka kaupmehed sunnitud hindu tõstma, see omakorda kiirendab aga veelgi eelnevat protsessi. Kasvava spekulatsiooni resultaadina likvi-

deeritakse 24. detsembril 1794. aastal 3. maksimum.
See teimus eelkõige kaubandusliku kodanluse huvides.⁹⁵

Selline oli pealinnal poliitiline ja majanduslik olukord termidoorliku Konvendi esimestel kuudel. Ühiskondlikud jõud, mis olid koondunud Robespierre'i vastu mõtlemise lipu alla, polnud sugugi ühameelsed. Töölised, kogu linnakehvistu desorganiseeritud ja juhtidest ilma jäetud peale Pariisi Kommuuni ja „pööraste“ purustamist, võttis kahtlemata 9. termidoori pöördest aktiivselt osa. Kodanlik reaktsioon aga püüdis nüüd igati õhutada nende viha ellujäänud jakobiinide vastu. Isegi nimetus „jakobiin“ sai igasuguse kuritegelikkusele ja vägivaldale pealegi et sümboliks.⁹⁶ Sellisel piinl toimuski ajutine „plebeiliku opositsiooni“ ja parempoolsete termidooride ideeline lähenemine.

Termidoorliku reaktsiooni esimeste päevadega algas Babeufi poliitilises tegevuses uus periood. Peale kolmandat vanglakaristust saabus ta augustikuu teisel poolel Pariisi. Juba 3. septembril 1794. aastal ilmus tema toimetusel esimene number „Journal de la Liberti de la Presse“ („Värvababaduse Ajalohit“). Babeufi haaras tugev anti-jakobiinlik laine. Tä ter-

---

⁹⁵ Учероке „Заробопъ Кодежа“ lk. 54

⁹⁶ samas lk. 55/56

vitast aga Robespierre'i langemist teistel põhjustel kui „9. termidoori inimesed.“ Kui agraarlast ja demokraati ei võinud jakobiinide diktatuur teda rahuldada, tsirklikult tema jaoks langis see ajajärk kokku häda, võltsuse ja rea vanglakaristustega.⁹⁷ Kritispeerides Robespierre'i eraldas Babeuf tema tegevuses kaht perioodi:

kuni 1793. aasta alguseni oli ta tõeline patrioot, revolutsiooniliste printsüptide sõber ja vabaduse apostel;

süü aga muutus ta „üheks häbitumaks tirannide seas, kelle mälestustki tänas vihatuse.“⁹⁸

Kuna Babeuf viibis termidoorliku pöörde ajal vanglas ja oli seega otsestest sündmustest kõrval, ei mõista ta paar esimest kuud riigipöörde tõelist isu. Babeuf tevitast 9. termidoori kui revolutsiooni, mis taastab tõukivabaduse. „10. termidooril algas uus ajajärk. Sellest päevast alates töötame me väsimatult selleks, et taastada vabadust.“⁹⁹

Babeuf jääb sel perioodil formaalse demokraatia kaitsjaks. Siiit tuleneb tema ajalehe nimi. Selles näeb ta „ainsat vahendit rahva kaitses oligarhia püütsa vastu.“¹⁰⁰

---

⁹⁷ Учероуб „Гварх Бабедф.“ лк. 40

⁹⁸ Добпроубекуи „Пепругор...“ лк. 123

⁹⁹ Учероуб „Гварх Бабедф.“ лк. 41

¹⁰⁰ самрас лк. 40

Sel perioodil, mõistmata sündmusi, ei mõista Babeuf ka inimesi. Ülistas taevani üht parempoolset termidoorlast Fréron'i, silmakirjateenrit, riigivarast ja massiliste hukkamiste initsiaatorit. Tõsiselt pooltaga jätkas rünnakuid Jakobüünide klubide vastu. Jakobüünid vastasid temale samaga, nähes Babeufis Fréron'iga sarnast vaenlast. Nad jälitasid kõikjal „Journal de la Liberté de la Presse“ toimetusajad.

Kas järeldeb kõigest eelnevast, et Babeuf muutus termidoorlaste lihtsaks sabarakuks, millisea teda juuivad näidata mõned kodanlikud ajaloolased? Sõnugi mitte. Tal oli oma poliitiline programm. Näga erinev sellest, mis termidoorlastel. See programm oli välja töötatud koostöös „pööraste“ ja hebertistide ellujäänud liikmetega. Nad nõudsid revolutsiooniliste omavalitsusorganite taaskohustamist. Termidoorlikule Konvendiile vastandasid nad Pariisi Kommuneeni. Sellised olid nende nõudmised juuba jakobüünide diktatuuri päevil, enne 9. termidoori reaktsioonilist pööret. Peale pööret saab nende suurimaks vaenlaseks uusriicaste diktatuur, kellele omakorda tekitas Elektoraalklubi oma nõudmistega palju meelehäarmi.

Elektoraalklubi oli termidoorliku reaktsiooni algperioodil kahtlemata üks huvitavamaid nähtusi. Selles klubis põimuvad ajalooliselt nii hebertistide, „pööraste“ kui ka Babeufi saatused. Võib

igasuguse liialduseta öelda, et Prantsuse revolutsiooni perioodil töoliseklasi poliitiline ajalugu jääb seniks kirjutamata, kuni pole uuritud selle klubi tegevust termidoorliku reaktsiooni ajal.¹⁰¹

Babeufi arvates pole elektoraalidel midagi ühist klubiga, mis eksisteris Hebert'i eluajal. Elektoraalid organiseerusid pärast Robespierre'i surma. Oma arvamust klubi kohta väljendas Babeuf järgmistes sõnadega: „Printsiibid, mida seal propageeritakse, sunnivad mind oletama, et see (klubi) koosneb korralikest inimestest.“¹⁰² „See seltskond,“ kirjutas ta oma ajalehe kolmandas numbris, „sarnaneb vähe vandenõulastele, võibolla on ta vabaduse viimane kants.“¹⁰³

Babeuf jätkas endiselt rünnakuid Jakobüüride klubi vastu. Aga samas hakkas ta vähehaaval ka mõistma termidoorliku pöörde tõelist olemust. Oma ajalehe 18. numbris ta kurdab „9. termidoori revolutsioon kukutas türannid, aga türannia jäi ning läks üle ainult teistesse kätse,“¹⁰⁴ „miks küll türannia elab üle türannid?“¹⁰⁵

Suletakse Pariisi Kommune.

Alõistes selle sammu reaktsioonilisust ühineb

¹⁰¹ Уеролев „После пермугора...“ lk. 24

¹⁰² Уеролев „Грех Бабёф“ lk. 44/45

¹⁰³ Уеролев „После пермугора...“ lk. 25

¹⁰⁴ Добролюбовский „Пермугор...“ lk. 126

¹⁰⁵ Уеролев „Грех Бабёф“ lk. 27

Babeuf Elektoraalide klubi ja Muuseumi seksiooni petitsiooniga Konvendile. Petitsiooni poliitilised nõudmised, mida ta trükkis ära oma ajakhe 22. numbris, olid järgmised: „ Pariisile tuleb tagastada tema seksioonide koosolekud . . . , tema munitsipaliteet, seadusandjad . . . Andke tagasi kõik, ootamata talve. Si ju näete, kui väheks on jäänud . . . kivisütt, võid, puud, seepi ja kõiki tagavarasid. Mis saab meist talvel, kui te ei ruttu meile appi? ”¹⁰⁶

„Taastada kõik rahva õigused, seada sisse kõige laiem kaubandusvabadus,¹⁰⁷“ kõlavad kokkuvõttes petitsionääride majanduslikud ja poliitilised nõudmised.

Kaitstes petitsiooni, astus Babeuf oma ajakhe kahes viimasel numbris (21 ja 22) juba otseselt Konvendi tširannia vastu välja. Tä valas termidoorid üle järgmiste sõnadega: „Despoodid, diktaatorid! . . . Värisege, kell lööb, teie tširannia ei kesta kaua, võibolla olte te juba lähedal momendile, kus tuleb alla tulla oma kroonilt.“¹⁰⁸

Babeuf hakkas mõistma, et vabariik on reedetud, petetud, võlutud aristokraatlike valitsuse poolt. „Rahulolematus on saanud üldiseks. Peab

---

¹⁰⁶ Усерев „Творе мепмугора . . .“ lk. 27

¹⁰⁷ samas

¹⁰⁸ Добролюбов „Твермугор . . .“ lk. 128

olema jume . . . , et seda mitte märgata. Valitsus ei suuda enam peatada nurinat. Purse võib toimuda ootamatult." ¹⁰⁹ Perves Kõnwendis ei näe Babeuf enam ainult inimest, kellele rahvas võiks loota: „ta ei või oma õiguste kaitsmisel loota kellelegi meele kui ainult iseendale.“ ¹¹⁰

Babeufi lahkulid teemidooridega süvenevad. Oma ajalehe 23. numbrist alates muutis ta selle nime „Le Tribun du Peuple“ („Rahva tribuuniks.“) Tä selgitas sejuures, et „ajalehe pealkiri peab sisaldama rahva pühalikku nime, sest iga ajakirjanik peab olema rahva jaoks.“ ¹¹¹ Mitte soovides olla seotud Marat' hüüdnimega „rahva sõber“ leiab ta, et „tribuun“ vastab täiesti rahva õiguste kaitsja mõistele.

Kuna Babeuf jätkas oma ajalehe veergudel rünnakuid Kõnwendi vastu, hakkas ka see omakorda otsima põhjuseid repressioonides nii Babeufi kui ka Elektoraalklubi vastu. Nii arreteeriti 24. oktoobril Babeuf, klubi sekretär ja esimees. Babeuf vabastati aga seekord kiiresti ja juba 3. novembril esines ta Elektoraalklubis ettepanekuga klubi reorganiseerida: kaotada presiidium, protokollid ja igasugune

¹⁰⁹ Уеролев „Грарх Бабёф.“ lk. 50

¹¹⁰ samas lk. 57

¹¹¹ Добролюбов „Перуигоп...“ lk. 128

formaalsus uute liikmete vastuvõtul ning anda klubile uus nimi „Rahva klubi“¹¹²

Jakobiinide klubi sulgemine novembris 1794, kuigi Babeuf luges end selle vaenlaseks, kutsus temas esile ärevuse, kuna see puudutas printsiipiaalset küsimust - demokraatlike klubide eksisteerimist üldse. Babeuf oli nõus, et Jakobii-
nide klubi vastu tarvituselevõetud abinõud läh-
tusid püüdlusest hävitada kõik rahva organid.

Selleks ajaks olid elektoraalid Konvendi poolt oma klubi ruumidest välja aetuna leidnud varju-
paiga Muuseumi sektsiooni ruumides. Kuna Jakobiinide klubi suleti, siis hakkasid jakobiinid il-
muma elektoraalklubisse. Toimub jakobiinide
ja elektoraalide ajutine lähene mine. See samm
viis aga selleni, et Muuseumi sektsioon ajas 3.
frimaäiril elektoraalid välja oma hoonest. „Ot-
sustati mitte lasta jakobiine üle oma läve.“

Jäänud ilma kogunemispaigast, lagunes elek-
toraalklubi.

Teeme järeldused. Elektoraalklubi näol
oli meil tegemist esimese katsega luua organi-
seeritud keskus, mis ühendaks kõik „vasempoolse
opositsiooni“ jõud. Poliitiline platvorm, mis koon-

---

¹¹² Додповідку „Пепругор...“ lk. 130

¹¹³ Узералеб „Гпарх Бодедф“ lk. 53

das need jõud, oli järgmine: valitsuse valitavus, Pariisi omavalitsuse taastamine, trükkivabadus ja 1793. aasta konstitutsiooni taaskohustamine.

Parempoolsete termidoorlaste sehtumine elektoraalidesse oli teravalt eitav. Samas tuli aga rõhutada, et elektoraalide programmis ei olnud midagi, mis oleks kajastanud tööliste otseseid nõudeid. Sellis suhtes ei seisnud nad hebertistide ja „pöörastega“ võrreldes sugugi kõrgemal. Kõige iseloomulikum klubi poliitilistele traditsioonidele oli võitlus kommunumi eest, võitlus Pariisi munitsipaliteedi eest. See võitlus sisaldas kogu liikumise sotsiaalseid juuri, kuna see taotles tagasiminekut revolutsioonilise mineviku juurde.

Babeuf oli vahtlemata Elektoraalklubi üks juhte. Tema ja elektoraalide poliitiline käsitamine toimusid ühes ja samas suunas. Juba termidoorliku reaktsiooni esimestel kuudel oli Babeufi poliitiline tegevus tihedalt seotud rahvamasside liikumisega. Tema read polnud tema iselikud read. Babeuf sammus koos ellujäänud „pööraste“ ja hebertistidega. Tä polnud lihtne ravõitleja, vaid esines kui üks rahvalikumise ideoloog ja juhte. Seoses rea naisõiguste kitsendamisega Konvendi poolt, astus Babeuf otsustavalt naiste kaitseks välja. Nagu mainis Štšegoljov, oli Babeuf naiste õigus-

te kaitsmisel pea jagu üle oma aja eesrindlikematest revolutsionaaridest.¹¹⁴

Samal ajal läheb Babeuf tülili oma ajalehe omanikuga ja see suletakse. Babeuf on rohkem kui kuus ajans sunnitud poliitilisele vaikimisele. Sel ajal laieneb Konventi rahvavastane tegevus, Konventi võetakse tagasi endised žirondiinid.

Babeuf elas Pariisis edasi, oli töota ja rahata. Perikond kannatas sel ajal suurt peudust. Kuigi ta siis ametlikult avalikul poliitilisel areenil ei esinenud, ilmusid aeg-ajalt mõned tema poliitilised brošüürid, kus ta ennedumata kirega jätkas kampaaniaid termidoorliku reaktiooni vastu.

Pariis oli reaktioonilise tõusik kodanluse väimuses, mida kehastas langenud „kuldne noorus“ — kaupmeeste pojakesed, kes veetsid oma aega loogeldes bulvaritel kõrgetis kraedes, pikkades ülilmood-satis satterkuubedes kepiga käes. Spartalike töeks-pidamiste ja jakobiinide diktatuuri läbi asjalikkus ja karmiks muutunud Pariis sai äkki müüdamate naiste lühaks peadpöörivate moodide ja häbitu dupõletamisega.¹¹⁵

Tugevnes reaktioon. Babeufil jäi üle ainult registreerida üha uusi ja uusi reaktiooni osake:

---

¹¹⁴ Uherovet „Sparrx Babepf.“ lk. 54

¹¹⁵ samas lk. 64

"Näib nagu tõuseksid kõik konterrevolutsiooni elemendid kaosest. Vabariigi loome värske oma alustel."¹¹⁶ "Räägitakse, et läheb paremuse poole. Jah, aristokraatide ja vabaduse vastaste jaoks."¹¹⁷ Tingituna olukorrast, hakkas Babeuf vaatama teisiti ka Robespierre'le.

Pärast termidoorlikku reaktsiooni nägi Babeuf Robespierre'is ainult terroristi, nimetas teda "julmans" ja kritiseeris igati. Mida rohkem läheb aega edasi ja tugevneb reaktsioon, seda enam hakkas Babeuf mõistma, kui võrd ta eksis 9. termidoori, jakobiinide diktatuuri ja Robespierre'i hinnanguis.¹¹⁸

Oma ajalehes "Le Tribun du Peuple" 28. numbris kritiseeris ta iseennast, oma kunagist käitumist ja rumalaid, antud ajale mittekohaseid nõudeid. Ta nimetas vaks oma tookordse käitumise ja sõnavabaduse nõude, mõistes alles nüüd, et ta soodustas juba siis ise oma nõudmistega praeguse korra kehtestamise ettevalmistusi.¹¹⁹

Teda teeb rahutuks termidoori rahvavaenulik majanduspoliitika. Esitades oma valitsemisaja algusest peale maksimumi, lähenesid termidoorid ikka

---

¹¹⁶ Угрюмов "Гражд. Бабёф" lk. 64

¹¹⁷ Добролюбовский "Мермидор..." lk. 131

¹¹⁸ Захер "Бабёф и Бешеные..." lk. 67

¹¹⁹ Добролюбовский "Мермидор..." lk. 131

enam ja enam piiramatu majandusliku vabaduse nõudele. Pariisi elanikkond oli pettunud maksimumis ja ootas 1794. a. oktoobrikuust vabakaubanduse taaskestamist. Maksimumi kaotamine kulus aga esile erakordse assignaatide languse. See omakorda on selgitav sellega, et puudus igasugune kontroll elukalliduse tõusu suhtes.¹²⁰ „Kõhutav elukallidus 1795. aastal peale maksimumi muutmist oli seoks katastroofilise assignaatide väär tisetuse muutmisega termidoorliku reaktsiooni uue majanduspoliitika üksus tulemuseks, mis viidi läbi kodanluse ja varakate talupoegkonna huvides.“¹²¹ Sellest tuli Pariisi 1795. aastal äärmine viletsus ja nälg. Kasvav rahva rahulolematuus muutus eriti teravaks suvel-sügisel ja väljendus žermiinaali ja prerisaali sündmustes. Rahva väljapääsmatu olukord pani Babeufi Robespierre'i aega aega koguni idealiseerima. Valitsevale termidoorlikule reaktsioonile ja rahva välja hädale vastandas ta jakobiinide diktatuuri, kus rahval polnud puudust esmajärgulistest ainetest. Oma lehe 31. numbris avaldas ta arvamust, et Fouéron'i ja Gallien'i kliiki rahva vaenulik võim ei kesta kaua ning kutsus rahvast ülestõusule, kui see ei taha lõplikult kaotada oma vabadust.

---

¹²⁰ Додороводекун „Экономическая политика...“ lk. 249-257

¹²¹ samas lk. 254

1794/95. aasta talvel nimetatuse politseira-
portites pidevalt Babeufi nime. Nii on ühest jaa-
nuarikuust ettekandest lugeda: „Eile loeti kohvikus
ette alatu Babeufi üks kirjutus. Tä õhutas avalik-
kult kodusõda, püüdes vüa töölisi Konvendi vas-
tu, keda ta söimas „Koblenzi senatiks.“¹²² 20. jaanua-
ril esitati Babeufi küsimus Konvendile ja 1. veebruaril
anti käsk tema arreteerimiseks. 7. veebruaril lei-
dis politsei ta lõpuks ühest Sainte-Antoinette'i
tänavaga katusekambrist. Tä suletatuse vanglasse.

Kui nüüd määrata Babeufi poliitilise evo-
lutsiooni olemust 1794/95. aasta talvel, peame renti-
ma, et Babeuf algas küllaltki banaalsest anti-
jakobinismist. Tä terwtas 9. termidoori kui uue-
-vabaduse ja inimõiguste taastamise ajastu -
algust. Alul tegelas tä ainult trükivabaduse kü-
simusega. Siis hakkas temas kasvama opositsioon
võitnud kodanluse suhtes. Tä nägi kõikjal demo-
kraatia rikkumist ja hakkas termidoorlasi süüdistama
reaktsioonis. Tä oskas näha ja kaasa tunda rahva
raskete olukorrale. Tä kritiseeris termidoori majandus-
poliitikat ja maksimumi muutmist. Siis hakkas
tä mõistma sündmusi kui kodanliku vabariigi

---

¹²² Учерокев „Горькх Падечр.“ lk. 70

„Koblenzi senat“ Saksamaal Koblenzis koosistunud
konterrevolutsioonilised elemendid, keda nimetati halvustat-
valt „Koblenzi senatiks“

võitlust demokraatliku vabariigi vastu, kui varakate klasside võitlust vaestega - üks miljon rikkaid 24 miljoni nälgiva rahva vastu. Ühistades uuest revolutsioonist seob ta revolutsiooni äärsse töörahva materiaalse olukorraga. Keid kõiges sellis pole veel midagi kommunistlikku. Revolutsioonilise võitluse klassiolemuse algarusaamad põimuvad formaalse demokraatia mõistete ja jakobiinide majandus - poliitika alusel. Tunnistades maksimumi, esitas Babeuf diktatuuri ja terrorit ning selle tõttu tema kahe suguse suhtumise jakobiinide diktatuuri. Tal on väga vähe kaasmõtlejaid, neid leiab ta alles Arras' vanglas, kuhu ta 25. märtsil üle toodi, need on inimesed, kelle veadumused on talle lähedased, kes on valmis tegema teda partei ja vandenõu juhiks. Keid Babeufil endal seisab veel esite formaalselt demokraatilt revolutsioonilisele diktatuurile, maksimumilt kommunismile, „Rahva tribuunist“ „võrdsete vandenõule“¹⁴³.

Arras'i vangla oli täis valitseva režiimi vastaseid. Charles Germain, endine husaariohvitser, Cochet, Fontanier, - kõik nad said hiljem „võrdsete vandenõust“ osavõtjateks. Vaatamata vanglas valitsevale rangele korrale, oli arreteeritute vahel sisse seatud küllalki elav kirjavahetus.

---

¹⁴³ Угвороб „Заробовъ Бабёфа“ лк. 91/92

Nendeni jõudsid ka välismaailma kaeeldused
žerminaali ja preriaali veristest päevadest.

Meelteitele viidud maksimumi kaotamise
tagajärgel metsikult tõusnud elukallidusest, tõst-
sid pariislaste hulgad valitsuse vastu mässu. 12.
žerminaalil (1. aprillil 1795. aastal) tungis suur hulk
töölisi, naise, lapsi Konvendi istungitasaali ja nõudis
leiba. Valitsuse käsul kohale toodud väed ajasid
meeleavaldajad kiiresti laiali. Rahva väljaastumine
oli stühhiline, organiseerimatu ja sellepärast õnnes-
tus võimudel see veel samal päeval kergesti maha-
suruda. Žerminaali ülestõus kaotas, kuid seegi-
pärast ei murdnud ta töörahva jõudu.

Moõodus poolteist kuud ja 1795. aasta 1. preriaa-
li (20. mai) varahommikul teatas kellatöökell Parii-
sis uuest rahva ülestõusust. Suur rahvatulkk,
peamiselt töölised ja laostunud väikekodanlus,
liikus kesklinna nõudega „Leiba ja 1793. aasta
konstitutsiooni!“ Töölised esinesid aga passiivselt,
ei tegutsenud otsustavalt Konvendis, nende juht-
kond oli nõrk, polnud läbitöötatud programmi
mis oleks läinud kaugemale 1793. aasta konstitutsioo-
ni taaskohandamise nõudest. Kolme päeva pärast
surusid valitsusväed ülestõusu maha.

Žerminaal ja preriaal oli Pariisi plebeilis-
te masside viimaseks laiemaks väljaastumiseks
Suure Prantsuse kodanliku revolutsiooni päe-

vil. See oli viimane katse võidelda halastama-
tu klassivastandusega - 9. termidooril võitnud uus-
riikastiga, see oli meeleheitlik soov tulla tagasi möö-
da lastud õige võitlusmoment.¹²⁴

Maailma proletariaadi ajaloos on nel pae-
vil aga suur ja mälestusväärne koht, kuigi üld-
kokkuvõttes polnud see puhas proletariaadi välja-
astumine: see oli pealinnale plebeiliste masside
ülestõus, mille koosseisus töölised moodustasid vaid
ühe osa. Kogu Prantsusmaa ajaloo vältel ei
saa nimetada ühtki teist sellist ülestõusu, mis oleks
olnud sellisel määral tüüpiliseks varatuete klasside
ülestõusuks varakate klasside vastu.¹²⁵

S'isegoljovi arvates oli nii äärmiselt kui preiaal
ette valmistatud öktoraalklubisse koondunud
„pööraste“ ja hebertistide poolt. Tä väidab, et ka
Babeufil oli nende väljastumiste ettevalmistamisel
oma asja.¹²⁶ Meenutame, et oma ajalehe „Le Tribun
du Peuple“ 31. numbris kutsus ta ju otseselt üles-
tõusule. Peale ülestõusude lüüasaamist kirjutas ta
vanglast Fouché'le „Me kaotasime suure lahingu.“
See väljendus pole sugugi juhuslik, vaid kinnitab
meile veel kord, et Babeuf mitte ainult ei tundnud

---

¹²⁴ Маркс „Жерминаль и прериааль“ лк. 3

¹²⁵ там же лк. 3/4

¹²⁶ Чернов „Грарх Бабедф.“ лк. 74

ülestõusnutele kaasa, vaid kujutas ennastki kui
üht tema liikmeist. Demokraatlikud illusioonid, mi-
da Babeuf jägas koos hebertistide ja „pöörastiga“,
kandsid oma vilga. Lõpminaali ja periaali revo-
lutsiooniline kogemus pidi avaldama talle tugevat
muljet. See kogemus õpetas talle, et ainult hästi et-
tevalmistatud, püüdliselt juhitud ja organiseeri-
tud relvastatud ülestõus võib kukutada uusriikaste
ülemvõimu. See kogemus ütles veel, et „saanud võimule,
tulib terrorile vastata terroriga, et režüüm, mis kehtes-
tatakse järgmisel päeval peale revolutsiooni võitu, võib
olla ainult revolutsiooniline diktatuur¹²⁷. Siit tegi
Babeuf ka järeldused Prantsuse revolutsiooni möödu-
nud perioodide ümberhindamiseks. Ta hakkas nüüd
lõplikult tere pilguga vaatama jakobiini, vägi
et jakobiinide diktatuur polnud „tõrannia“, mäis-
tis õieti selle hiigaliku tähtsust; hindas väärili-
selt Robespierre'i, pidas tema revolutsioonilist
rahvasõbraliku diktatuuri antud olukorras parimaks.
Ta järeldas lõpuks, et täielikku võrdsust on võimalik
kehtestada ainult vaeste huvides ja rikkaste vastu
suunatud revolutsioonilise diktatuuri abil.¹²⁸

Seega süvendades oma egalitarismi, tõuseb Ba-
beuf veel kõrgemale astmele. Astmele, mis pole enam

¹²⁷ Усероев „Грарх Бадеф“ lk. 74

¹²⁸ Добрододекуи „Плепугоп...“ lk. 131

egalitarism.¹²⁹ Babeuf on jäändnud võrdsustava kommunismi positsioonidele.

Nende viimaste kuudega läbielatud keerulise ideoloogilise evolutsiooni jäljed on selgesti arusaadavad tema vanglakirja vahetuses oma seltsimeestega, eriti aga Germain'iga. Ühes järjekordses kirjas iseloomustas ta oma uusi seisukohti. On selgesti näha, et teooria sammuks Babeufil käsikäs praktikaga, võib isegi öelda, et teooria on allutatud revolutsioonilisele praktikale. Nüüsiis toimus Arras'i vanglas uue revolutsiooni lõppesmärgi väljatöötamine paralleelselt revolutsioonilise ühistuse ettevalmistamisga.¹³⁰ Seda ajal, kus kogu maa oli haavatud reaktsioonist ja majanduskriisist. Kuipalju energiat, revolutsioonilist usku ja mehisust see nõudis! Just vanglast paiskusid üle Prantsusmaa esimesed uue revolutsioonilise vandenõu niidid. Babeuf, Germain ja teised nende mõttekaaslased püüdsid igati hoida sidet välismaailmaga. Vanglast väljunud kirjad sisaldavad baburistide propagan- dat uue vandenõu nimel.

12. septembril 1795. aastal viidi Babeuf koos Germainiga üle Pariisi vanglasse. Seal viibis Babeuf

¹²⁹ Uherov "История Бабёфа" lk. 75

¹³⁰ samas

vaevalt kuu. Rojalistide mäss 13. vandenjää-
ril tekitas kõrvendis hirmu ja neile näis mõte-
tu hoida vanglas inimesi, keda saaks ära ka-
sutada võitluseks rojalistide vastu. Babeuf va-
bastati. 4-da brümääri amnestia tõi „Rahva
tribuunile“ tagasi tema uued sõbrad ja mõtte-
kaaslased.¹³¹

Nüüd võis juba tõeliselt asuda uue võrd-
suse ja üldise heaolu nimel toimuva revolutsiooni
ettevalmistamise organiseerimisele.

---

¹³¹ Уберовед „Грарх Бабевф“ lk. 77.

I. Vandenõu võrdsuse nimel.

Terminvaali ja periaali ülestõusude maha-
surumine 1795-da aasta aprillis-mais tugevdas
suurkodanluse positsiooni. Pariislastelt võeti ära
relvad. Konterrevolutsioon õiendas arveid demo-
kraatlike tegelastega. Kuus Konvendi liiget jako-
biini nn. „viimased montanjaarid“ areteeriti ja
hukati.

1795-da aasta kevadel töötas termidoorlike
Konvent välja uue reaktsioonilise „III aasta kon-
stitutsiooni.“ See kindlustas kodanluse ülem võimu
poliitilises elus. Õigus rõhumisele vastu hakata jät-
takse konstitutsioonist välja. Sõnale „ühetaoli-
sus,“ mis kodanluse silmis kahtlasena tundus,
antakse kitsam tähendus – üheõiguslus seaduste
ees. Kodanike õiguste kõrval loetakse ka kohus-
tused: kohustus seaduslikkudele võimudele alluda,
eraomandust pühaks pidada jne. Konstitutsiooni
alusel lõpetas 22. oktoobril Konvent oma tegevuse
ja loovutas oma koha kahest kojast: Vanemale
Nõukogust ja Viiesaja Nõukogust koosnevale par-
lamendile – seadusandlikule Kogule. Loobutakse
paljudest demokraatlikest põhimõtetest: koosta-

taakse üldine valimisõigus ja seatakse sisse kõrge varanduse ning vanaduse (Meesaja Nõukokku võis valida isikuid üle 30. aasta, Vanemate Nõukokku aga abielumeti üle 40. aasta) tsensus. Päidesaater võim läks viiest isikust koosnevale Direktoriumile. III aasta konstitutsioonis oli võimude jaotus viidud äärmuseni: puudus parlamentaarne ministerium; direktoriumil polnud seadusti algatamise õigust, direktorid ei saanud seadusandlikku kogu laiali saata, viimane jälle polnud õigustatud direktoreid tagandama. Nii ei olnud ette nähtud mingit võimalust, et kahe iseseisva võimu vahel tekkiwad konflikte lahendada seaduslikul teel. Sõega algas välispoliitikas kuulsumirikas, kuid sise-llus jäuretu ja armetu Direktoriumi ajajärk (1795-1799).

Direktoriumi esimesed kuud erinesid vähetermidoorliku Konvendi ajast. Direktoriumi poliitika iseloomulikemaid jooni oli laveerimine, kus juures surve revolutsioonilis-demokraatlikule opositsioonile järjest tugevnes. Kodanliku reaktsiooni tugernemine toimus paralleelselt rahvamasside ülestõusu süvenemisega. Lihtsatest tarbese metest oli puudus, sest esiteks - sõja tõttu oli Prantsusmaa kaotanud kõik oma toorainete allikad ja teiseks - arvestamata rahva vajadusi, laienes Pariisis üha luksusesemete tööstus. Süvenes majan-

duskriis, rahvas nälgis. Langes pidevalt paberaha kurss. Esmajärguliste tarbainete puudus ning spekulatsioon börsil tõi kaasa elukalliduse enneolematu tõusu. Eriti kiresti kerkisid toiduainete hinnad. Nii tõusis leiva hind Pariisis ajavahemikes 1790-1794 - 117 korda ja 1794. aasta detsembrist - 1795. aasta oktoobrini - 30 korda.¹³² Linnaelanike rasket olukorda halvendas veelgi tööpuudus. Samal ajal aga rikkastusid spekulatsiooni abil frankurid ja suurkaupmehed. Eluskodanluse kiire rikkastumine oli teravaks kontrastiks töölis-klassi raskele olukorrale.

Permidoorlike Konvendi ja seejärel Direktooriumi rahva vastane politika, linna- ning küla kehvistu väljakannatamatult raske olukord suurendasid järjest töötavate hulka rahulolematust. Meenutati möödunud 1794/95. aasta sügis-talve. S'is võis veel loota Konvendile, samuti arvati lihtsameelselt kergendust saabuvat peale maksimumi muutmist. Nüüd olid töölisel reendunud oma lootuste nurjumises. Filosoferiti süngelt: " Sellers et elada, peab olema kas varas või spekulant."¹³³ Rahulolematused tööliste keskel muutusid üha laieldasemaks. Meie ei mõistaks

---

¹³² Угрозел " Заповоу Тсадеца " lk. 103

¹³³ S'amas lk. 104

pagut Babeufi poliitilises bibliograafias ja "Võidsete vandenõu" ajaloo, kui me ignoreeriksime revolutsioonilisi meeleolusid, mis valitsesid 1795./96. aasta talvel Pariisi töötava rahva seas. Just selle rea tiigid mõned kodanlikeud ajaloo- lased, kui nad püüdsid kujutada Babeufi kui üksildast, käputäie hädavarustest- intelligentsi- de juhti. Babeuf askas kahtlemata oma vande- nõu organiseerimise ajal õieti hinnata uut töö- liste revolutsiooniliste meeleolude tõusu ja orien- teerus sellele. Massi selliste meeleolude taustal on selge, miks Babeuf tõstatas 1793. aasta konsti- tutsiooni taaskohustamise nõude, elustas see ju žermi- naali ja püeriaali võitluste revolutsioonilist tra- ditsiooni. On iseloomulik, et rahvamassides pal- nud see loosung sugugi seotud formaalse väike- kodanliku demokraatiaga, vaid ettekujutusega revo- lutsioonilisest valitsusest, terrorist, maksimumist - ühe sõnaga kõige sellega, mis moodustas ja- kobiinide diktatuuri. Revolutsioonilise diktatuuri taastamine, nende inimeste tagasitulek, kes kasu- taks seda diktatuuri spekulantide - ülisostjate ja küla kulakute vastu - see kõik oli lahuta- matult seotud ettekujutusega 1793. aasta konsti- oonist, mis sai sellisel moel originaalse revolutsioonilise tõlge-
se.¹³⁴

¹³⁴ Уберовел "Грарх Ко Десп" lk. 87/88

Kohe peale vanglast vabanemist, 26. oktoobril 1795. aastal püüdis Babeuf koos oma mõttekaaslaste Darthé, Buonarroti jt. luua raskust, koondada selle ümber patrioote ja alustada lõpuks tööd ühise eesmärgi teaks. Pole mingit kahtlust, et juba Arras' vanglas pandi alus konspiratiivsele organisatsioonile, tulevasele „Võrdsete vandenõule,“ mis pidi võitlema Babeufi ideede ellurakendamise eest. Selle kinnituseks võib pidada Germain'i kirja vanglas 28. termidooril Babeufile: „Täitsin su korralduse, Jouillart sai Võrdsete ordu liikmeks.“¹³⁵

Esialgsete koosolekutega ei saavutatud midagi. Ericarvamuste rohkus ja usaldamatus üksteise suhtes sundisid neid aga peagi laiali minema. Esimeste katsete ebaõnnestumine ei heidutanud Babeufi ja tema sõpru. Uuesti hakati koosolekutele kogunema mahajäetud St.-Germain'i kloostris aeda mitte kaugel Panteonist. Peagi oli juba valitsusdgi teada uus ohtlik „Panteoni organisatsioon,“ mille liikmete arv jäudis peagi 2000-ni ja näis eriti ohtlik sellepärast, et kõrvuti töölistega ja väikekodanlastega võttis sealt osa ka palju sõdureid.

Keegi „Panteoni organisatsioonil“ polnud ei osavõtjate nimekirju ega koostatud ka mingesid

¹³⁵ Угрозев „Заробокъ Бабёфа“ лк. 96

protokolle, õnnestus lõpuks vastu võtta põhikirsi. See ei tugerdanud aga eriti distsipliini, kuna organisatsiooni vastuvõtmise ainsaks tingimuseks oli kahe selle liikme soovitus.¹³⁶ See oli ühingu koosseis vägagi kirju. Erinevus tema liikmete vahel oli hästi märgata. Võrdsustaja paistis silma oma usina püüdega harida rahvast ja taastada austus dogmaatilise võrdsuse vastu; 1789. aasta patrioote võis ära tunda nende püüdest avaldada mõju valitsusele nende isiklike heaolu ja tuluude huvides.¹³⁷

Samal ajal kui ühinguks peetud diskussioone komenteerisid pealinna patriootilised ja kriitiseerisid kontrevolutsioonilised ajalehed ja kirjandused, ärkas Pariisi rahvas pikkamööda sellest viintsutatud ükskõiksusest, kuhu ta oli paisatud peale nimmastid ebaõnnestunud väljastumisi, paljudes departemangudes loodi rida salaorganisatsioone ja salaja astuti kontakti ka „Panteoni organisatsiooniga.“

Millega tegeles organisatsioon? Loeti ajalehti, vaieldi varatute patriootide kasuks, nõuti vabadust neile, kes aristokraatia süü tõttu olid heidetud vanglasse. Diskuteeriti valitsuse käitumise ja seadus-

---

¹³⁶ Сыоняппому „Заробор...“ м. II к. 155

¹³⁷ Самас м. II к. 156

andluse üle. Babeuf ei võtnud ühingu tööst aktiivselt osa, kuna ühingu kirju koosseis püüas babuunistide tegevusvabadust. Nad polnud kindlad enamuse liikmele suhtes, kes püüdsid igati vältida ühingu ja Direktooriumi vaheliste suhete teravnemist. „Panteoni organisatsioon“ oli oma suuruse, kirju liikmeskonna ja igasuguse konspiratsiooni juudumise tõttu äärmiselt ebakohane täitma uue revolutsioonilise organisatsiooni osa. Štšegoljovi arvates kujutas see organisatsioon ennem kärarikast, distsiplineerimatut kõikuva meeleoludega parlamenti.¹³⁸

Veebruari kuust alates paistis valitsusel „Panteoni organisatsioon“ muutuvat üha enam ebameeldivamaks ja kuu lõpul see seliti. Tema sulgemine oli tähtis kahes mõttes:

1. see tegi lõpu igasugustele väikekodanlaste seas valitsenud illusioonidele, et Direktooriumi on võimalik kukutada demokraatlikul teel;
2. purustades babuunistide legaalse baasi, seadis see täie teravusega üles küsimuse konspiratiivse keskuse loomise vajadusest ja Direktooriumi vastifel vastatud ülestõusu päevakorda võtmisest.¹³⁹

Juba „Panteoni organisatsiooni“ eksisteerimi-

---

¹³⁸ Уберов „Заробок Бабефа“ lk. 100

¹³⁹ Уберов „Грорк Бабефа“ lk. 94

se aegu oli selge, et peale massiliikumise legaalse keskuse on vajalik veel ka pörandaalune, täielikult salajane staap, mis võtaks enda peale rehvastatud ühistõuse ettevalmistamise. Seejuures peab märkima, et babuvistide poolt „Pantoni organisatsioonile“, kui legaalsele massiliikumise keskusele antud hinnang, purustab versiooni Babeufi ja tema sõprade vandenõust kui mingist kitsast ja eraldatud liikumisest.¹⁴⁰

Oma tribüünist ilma jäänud, läks võrdset liikumine üle salajasse pörandaalusesse keskusse, töötades jätkata võitlust uusriikaste valitsuse vastu. 1796. aasta märtsis formeerus see keskus lõplikult kui ühiskondlike pääste Salajane direktorium. Koos Babeufiga läksid tema koosseisu Sylain Maréchal, Félix Lepeletier, Dart he, Debou ja Buonarroti.¹⁴¹ Salajase direktoriumi esimeseks ülesandeks oli ühendada ring võtta enda juhtimise alla kõik vabaduse sõbrad, rakendada nad vabadusvõitlusele. Igase Pariisi 12. ringkonda määrati revolutsiooniline agent ning isik, kes pidas ühendust tema ja Salajase direktoriumi vahel.¹⁴² 10. žerminaliks oli Salajane

¹⁴⁰ Угелов „Грагх Бабевф“

¹⁴¹ Угелов „Филупп Буонарроти...“ lk. 235

¹⁴² Буонарроти „Заговор...“ II m lk. 195

direktoorium lõplikult välja kujunenud. Ülestõusu keskus oli seega loodud.

18. oktoobril väljus Babeuf vanglast, juba 6. novembril ilmus tema ajalehe „Le Tribun du Peuple” järgkordne 35- es number. Fouché ilmus Direktooriumi saadikuna Babeufi juurde lubadusega, garanteerida talle 6000 valitsuse tellijat, kui Babeuf rakendab oma sule kodanlike reaktiooni teinistuse. Fouché ettepanek lükkati loomulikult kategooriliselt tagasi ja sellest ajast alates hakkas Direktoorium otsima põhjust Babeufi kohta alla andmiseks, et ükskord temaga täielikult lõpetada.¹⁴³ Oma ajalehe 35- ndal numbril peale mõnekuulist vaikimist alustas Babeuf lubadusega, et „prantsuse rahvas ei pea kunagi pettuma oma tribuunis.”¹⁴⁴ Kritispeerides üha tugevnevad reaktiooni liiguwad Babeufi tunnistuse põhjal rahva seas järgmised jutud: „Mis andis meile uus kord? Tä ei kannata ju isegi võrdlust endise korraga. Despootia jääb despootiaks sõltumata sellest, kas seda teostab 700 pead või üksainus. Peame kogemustest, et kuninga tirannia on tuhat korda parem senaatorite tiranniast. Ei saa hoiduda mitte

¹⁴³ Усероб „Трибуна Бабёфа.” lk. 97

¹⁴⁴ Усероб „Заработы Бабёфа.” lk. 116

1195

tunnistamast, et kuningaga elaksime paremini. Selline oli Babeufi arvates rahva meeleolu. Millisel moel õhutada rahvast uutele revolutsioonilistele kangelasitegudele? Kahtlemata on 1793. aasta konstitutsiooni taaskestamise nõue selleks lipuks, mille ümber koonduvad kõik vasempoolsed jõud. Samas tuleb aga rõhutada erinevust jakobiinidega, kes taotlesid ainult suletud raamides poliitilist programmi - ainult 1793. aasta konstitutsiooni. Babeuf kirjutas oma ajalehe 35-ndas numbris: „On tulnud aeg rääkida demokraatiast ... Eksivad need kes arvavad, et ma loobisin ainult selleks, et asendada üht konstitutsiooni teisega. Meil on rohkem vaja ametiasutusi kui konstitutsioone... 1793. aasta konstitutsioon leidis just seejärvast sellise vastukõla, et ta avas tee uutele ametiasutustele... Igasugune konstitutsioon, mis jätab puutumata vanad kuritegelikud ametiasutused ei pälvi minu entusiasmi... Pebeelikud ametiasutused peavad kindlustama üleüldise heaolu, kõrgi ühiskonna liikmete võrdse jõukuse.“¹¹⁶ Selgitades 1793. aasta revolutsiooni tähtsust, läheb Babeuf üle revolutsiooni olemuse kindlaksmääramisele. Riikuti ühiskondlik leping, räägib ta edasi, kukutati võrdsus

¹¹⁵ Уберов в „Зарачовъ Бабѣфа.“ lk. 117

¹¹⁶ Samas lk. 121

ja selle resultaadiks oli, et "varandus, mis kuulus kõigile, koondus väikese osa kätte ja mass osutus ilmajätuks igasugustest eksisteerimise vahendest ja koges kõige alandatumat suhtumist uusriikaste poolt." Kõik need tingimused tegid võimalikuks suurte revolutsioonide epohhi saabumise, mil' saab möödapaäsmatuks omandi süstemis üleüldine pööre ja teimul vaeste ülestõus rikkaste vastu.¹⁴⁷

Sellised mõtted ei saa kuidagi meeldida Direktooriumile ja peale "Le Tribun du Peuple" 35. numbril ilmumist, kui kohtuminister kuulutas toimetaja jälitatuks, läks Babeuf pöranda alla. Ta jätkas oma ajalehe vägvaandmist, kasutades mitmesuguseid salakortereid. Babeufi kokkusaamised oma perekonnaga muutusid üha küünilisemaks ja pealiskaudsemaks. Lapsed otsisid oma isa peidupaiku üha käänu listemas ja pimedatemas Pariisi äärelinnasurgastes. Nad leidsid ta alati töölaua ääres käsi-kijade tagant või vestluses sõpradega. Harva katkusid nende ilmudes jutud. Lühidalt prärts ta ema järele, lohutas neid, siis nad lahkusid teadmata, kuna jälle kohtuvad. Veel kord ja nüüd juba lõplikult, tõrjusid revolutsiooni huvid Babeufist emale igasugused kodused mured. Ja kas, valmistades ette revolutsiooni üldise heaolu nimel, ei töötanud ta ka nüüd oma laste tu-

¹⁴⁷

Ужасов "Заронок Садежа." lk. 121

leviku, kui ka kõigi vaeste laste nimel? ¹⁴⁸

1795./96. aasta talvel formeerus lõplikult „Le Tribun du Peuple“ õpetus. See erines teravalt klassikalisest jakobinismi doktriinist. Tema tuumaks sai õpetus võrdsusest, faktilisest võrdsusest kui revolutsiooni lähimast eesmärgist. See kõik oli aga Babeufi jaoks vaid kui üks episood kuulsas võitluses vaeste ja rikkaste vahel.¹⁴⁹ Poliitilise revolutsiooni eesmärk - see on üleüldine heaolu. Määravud ära revolutsiooni olemuse, läheb Babeuf edasi mitmesuguste lahtiste küsimuste selgitamiseks. Selleks tõmbab ta ajaloolise paralleeli Prantsusmaa ja Vana-Rooma vahel võttes, et 268. aasta Rooma kujutas endast sedasama pilti mis vabariigi IV aasta Prantsusmaal. Tiberius Gracchuse, Lykurgose ja Soloni tegevuses tahab Babeuf leida nõuandvaid ja heakskiitvaid näiteid. Suhtub ta aga endiselt agraarseaduse loosungisse? Me mäletame, et revolutsiooni algpäevil oli agraarseadus oma päraseks miinimum-programmiks, vormiks, milles Babeuf otsis kommunistlike ideede rakendamise võimalust. Kuid mõistab ta aga, et agraarseaduse õiglane valitsemine ei kestaks üle ühe päeva, järgmisel päeval valitseks jälle ebavõrdsus. Tä kiab, et endised Prantsus-

---

¹⁴⁸ Угрозен „Грарх Бабёф.“ lk. 98

¹⁴⁹ Тамас lk. 100.

maa tribuunid mõistsid paremini ühiskondlike hüve tõelist loomust. Nad teadsid, et see peitub ametiasutustes, mis on võimelised kaitsma ja hoidma faktilist võrdsust. „Faktiline võrdsus – see pole meel-
te unistus. Praktiliselt oli see teostatud suure tribuuni Lykurgose kogemuses. On teada, kuidas õnnestus tal luua see suurepärane süsteem, kus ühiskondlikud kohustused ja tulud olid jaotatud võrdselt, kus kül-
lus oli igaühe käsutises ja kus keegi ei tohtinud ka-
sutada ülejääke ainult enda jaoks.“¹⁵⁰ Sellise süs-
teemi läbiviimise poole peaksid püüdnud kõik tri-
buunid ja tõelised inimesed. Nende sekka loeb Babeuf kõhkle mata ka „juudi Jeesus Kristuse“,
kuigi see oma ideaali väljendas võrdlemisi kohma-
kate sõnadega „armasta ligimest kui iseennast.“
See formulatsioon oli kahtlemata puudulik. Pare-
mini väljendub see mõte Rousseau sõnades, et sellis,
et täiustada ühiskonda oleks vaja kõigile midagi
ja kellelgi poleks palju... Sama mõtet väljendas ka
Robespierre oma „Inimese ja kodanike õiguste dekla-
ratsioonis“, pidades ühiskonna heaolu kooselu tõe-
liseks eesmärgiks.¹⁵¹

On selge, et Babeuf otsib oma ideelisi eeskujusid ja mõtteasalisi sealt, kus neid olekski pidanud

¹⁵⁰ Усеров „Грарх Бабёф.“ lk. 102

¹⁵¹ Samas lk. 103

otsima. Programmi alusel oli Babeuf kindlalt reendunud formaalse ja juriidilise võrdsuse ning poliitilise demokraatia puudustus.

„Võrdsete vandenõu“ programmi edasises 38. punktis on järgmised nõuded: maa kuulutamise üldiseks omandiks, maatükkide eravalduse kella- mine, parandusõiguse tühistamine, füüsilise töö tegijate ja intelligenti töötasude võrdsustamine, võrdsuse kehtestamine kasvatuses ja hariduses. Õelkõige peab Babeuf vajalikuks muuta sotsiaal- seid ametiasutusi sellis mõttes, et võtta ükskõik milliselt üksikisikult lootus muutuda kunagi rikkamaks, võimsamaks või haritumaks kui kel- gi teine võrdseist.¹⁵¹ Babeuf rõhutas, et ühiskonna suur eesmärk on rahva õnn. Ühiskond peaks endast kujutama justkui suurt perekonda, mil- le liikmed kasutaksid võrdseid hüvesid ja võrd- seid õigusi. Põlise võrdsuse kehtestamiseks on aga vaja kaotada igasugune eraomand. On vaja, et omandiõigus varandustele, mis asub rahvuse terri- tooriumil, kuuluks ühtselt kogu rahvale, kellel on võrdsed õigused tema kasutamiseks.¹⁵² Kuidas siis kehtestada selline võrdsete ühiskond? Babeuf ei pea vajalikuks ega soovitatavaks kogu eraomandi

¹⁵¹ Уберов «Грарх Бабуф.» lk. 103/104

¹⁵² Samas

võimistamatut ekspropriatsiooni. Peale võidukat re-
volutsiooni peaks töölise riik võtma tarvitusele
abinõud kommunistliku organisatsiooni loomiseks.
Kedagi aga ei sunnita astuma sellesse organisatsioo-
ni. Riigis rajatakse rahvuslikud kogukonnad,
mis oleks nagu lähtepunktiks kommunistliku kor-
ra rajamisele. Esimeses järjekorras võetakse üle
varandused, mis kuulutati omal ajal rahva omaks.
Süa kuuluksid revolutsiooni vaenlaste varandused.
Edasi saaks kogukond tagasi vanad küllako-
gukonna maad ja omatakse ka omanike poolt
ülestrahimata jäetud maad. Nõu tuleks võtta ka
riigiteenistuses olnud kuritegelikult rikkastanud
inimeste maad ja varandused. Peale kõige kut-
sub Babeuf lehe "Le Tribun du Peuple" 43 -das
numbris kõiki heasüdamikke kodanikke loobuma
vabatahtlikult oma varandusest kogukonna kasuks.¹⁵³
Kogukond koosneb algul isikutest, kes vabatahtlikul
alusel on sinna astunud, soovides töötada kommu-
nistlikus ühiskonnas. Põhimassi moodustavad
seal esialgu kindlasti vaesed, kellel pole kogukon-
da astudes mingit erilist varandust kaotada. Et
suurendada kogukonna elanike arvu, võetakse tavi-
tusele järgmised abinõud. Kõik väljaspool kogukon-
da elavad eraomanikud peavad maksma riigile

¹⁵³ Ужестав "Трибуна Народ" лк. 109

küllaltki suurt maksu naturas ning neid kõiki nimetatakse „välismaalasteks“ ja neilt on ära võetud kodanikuõigus. Eraomanikud on oma varandusest huvitatud niikaua, kui võrd nad võivad eksploateerida võõrast tööjõudu. Kuiva nende eraettevõtete kõrvale on aga nüüd tekkinud suured rahvuslikud kogukonnad, siis vaevalt eraettevõtja enam tööjõudu leiab. Seega on nad aga sunnitud loobuma oma varandusest ja astuvad peagi kogukonna liikmeiks.¹⁵⁴

Tuleviku ühiskonnas peavad kõik osa võtma tootmisest. Igaks on kas põllutööline või käsitööline, vastavalt oma oskustele. Keegi ei tohi kannatada viletsuse all. Ühiskonnas ei tohi olla alamaid ega kõrgemaid. Kõigi kodanike jõupingutused ühendatakse üldise teavolu suure eesmärgi nimel. Kõigi jaoks valitseb õiglus, lojaalsus, ausus, täielik võrdsus. Järlivad kõik vajalikud töö lügid. Tuleb aga tähelepanelikult jälgida, et keegi ei toodaks vähem ega rohkem kui vaja. Seoses elanikkonna kasvuga, peab ka tootmist suurendama. Kõik inimeste reaalsed vajadused võetakse arvesse ja rahuldatakse täielikult.¹⁵⁵

¹⁵⁴ Бюрократизму „Заробок...“ м. I lk. 298

¹⁵⁵ Samas lk. 300

Volgini arvates olid babuvistid reendunud, et ühiskonnas, kus eksisteerib täielik võrdsuse printsiip, kaovad igasugused huvid vastuolud.¹¹⁶ Igasugused rasked kohustused, väidab Buonarroti, täidetakse võrdsete ühiskonnas heameelega; kõik alluvad vabatahtlikult seadustele; arukad korraldused ei leia mingisugust opositsiooni rahva seas; poliitilises valdkonnas valitseb huvid, tahte ja tegurite ühtsus. Seadusandlikud ja administratiivsed funktsioonid riigis on allutatud rahva huvidele, võrdsete ühiskonnas juhivad rahvas ise kõiki ühiskondlikke probleeme. Nii annab võrdsuse sisseseadmine rahvale õiguse saada täielikult sure-räändeks.¹¹⁷

Küsimus vaimsest tööst, teaduse ja kunsti osast tulevikühiskonnas, kutsus babuvistide seas esile vaidlusi. Selle küsimuse kohta võttis Sylvain Maréchal¹¹⁸ sõna oma Salajasele direktoriumile esitatud „Võrdsete manifesti“ projektis. Manifestis oli ära toodud kaks võimalikku seisukohta, millega ei nõustunud enamuse Salajase direktoriumi liikmeid.

Maréchal'i arvates võivad võrdsuse saavutamiseks, kui seda oleks vaja, hukkuda kõik kuns-

¹¹⁶ Борух "Французский..." lk. 83

¹¹⁷ Buonarroti "Зерофор..." m. I lk. 294

¹¹⁸ Tähepääl S. Maréchal'ist lk. 93-98

stid. Teises kohas soovitas manifest kaotada ebaõig-
lase jaotuse valitsejateks ja valitsetavateks. See
viimane viitjas tublisti anarhismile.¹⁵⁹ Kõige sellega
ei saa aga Babeuf nõustuda. Tulevane kommunist-
lik ühiskond tähendas Babeufile inimkultuuri aren-
gus kõrgeimat astet. Huvitavalt suhtus ta aga liht-
rahva ja kunsti suhteisse. Tema arvates pole rahvas
üldse huvitatud „kunstide õitsengust.“ On aga vaja,
et iga prantslane oskaks rääkida, lugeda ja kirjutada
oma keeles; on vaja, et igaüks oleks tuttav ar-
vude teadusega, et olla võimeline osa võtma rah-
vusliku varanduse kaitsmisest ja jagamisest.

Teaduse ja tehnika areng oli talle tähtis
vaid sedavõrd, kui võrd mitmesugused uued kiu-
tised kergendasid inimeste tööülesandeid.¹⁶⁰

Babeufi „Le Tribun du Peuple“ pole ainus uue
õpetuse propageerija. Selle kõrval oli babuistide
tähtsaks agitatsioonivahendiks veel soldatitele mõel-
dud „L'Éclaircur du Peuple“ („Rahvaalgus-
taja“) ja brošüürina ilmunud Babeufi „Vas-
tus kirjale allkirjaga M. N.“ Uue kommunist-
liku korra kehtestamise viisi käsitles Babeuf aja-
loos esimesena. Campanella tahtis seda läbi
viia ülestõusu teel, aga ta ei kirjeldanud mida-

¹⁵⁹ Uzerovet „Iparx Babeuf.“ lk. 113

¹⁶⁰ Samas

gi lähemalt ega konkreetsemalt. Babeuf esitas palju uue ühiskonnakorraga seotud probleeme oma „Nastuses kirjale allkirjaga M. D.“¹⁶¹ Vaatleme neid lähemalt. Oli selge, et võrdsustav printsiiptööb endaga kaasa mõningaid raskusi ühiskonna ümberkorraldajise majanduslike plaani väljatöötamisel. Kuudas seostada võrdsustamist majanduslike progressi ja tootlike jõudude kasvu probleemiga? Kas ei too võrdsuse kehtestamine endaga kaasa majanduslikku langust? Kas ei paratuseeri võrdsus töötootlikkuse tõstmise stiimuleid? Kodanik V. väljendaski oma kirjas kahtlusi nende probleemide suhtes. Tä tutvustas end kuuekümnendaastase vanamehena ja tuue lapse isana. Tä ei tunne ühtki käsitööd, ei ole kaupmees, börsispekulant, pankur ega isegi ametnik. Tä on täielik alus soovida võrdsust, kuid omeli on ta haaratud kahtlustest. Tuleb läbi viia maade võrdne jagamine. Kuid kas tulemused võivad olla kindlad? Ei saa piirduda aga ainult maade jagamisega. Võrdsustamisele tuleb allutada ka vaimne loomine. Mis garanteerib aga, et see ei vii kunstide ja maitse languseni?¹⁶²

¹⁶¹ Сызонаппому „Заробор...“ м. II
13. документ „Равнотрибуун Грацчус
Бабевиле.“ лк. 207 - 210

¹⁶² S'amas

Oma vastust alustas Babeuf väitega sellele, et võrdsuse süsteem iseenesest välistab võimaluse iga-
suguse varanduse jagamiseks. Võrdsusele ja üldi-
sele õnnele pole midagi vastikumat kui üldse era-
omand ja maade eraomandiks jagamine. ¹⁶⁴ Tõelise
võrdsuse aluseks on ühine töö ja ühine tarbimine.
Ühine töö suurendab ühiskonna varasid, aga võrd-
ne tööjaotus vabastab väga kannatamatust kanda-
mist need, kelle tööjõudu praegu halastamatult
kurnatatakse. Iga ühiskonna liige töötab suure
sotsiaalse perekonna - ühiskonna heaks ja iga-
ühel toob see töö rahuldust ja õnne.

„Kindlasti on see kohutav, härra M. D., kui
Père leib, liha, vein ja Père riieus tuleb sellisamast
kääst ja vastab sellisemale maitsele kui kellegi
kingsepa söök ja riieus,“ ironiseerib Babeuf oma kor-
respondendi üle. „Kuid samas küsimus: miks siis
loodus arvas heaks varustada see räpane olend kõ-
hu ja tunnetega, mis on omased Pèrelegi?“ ¹⁶⁵

Babeuf rõhutas, et ei saa olla juttugi kuns-
tide kadumisest ja maitsete nivelleerumisest, kuna
see oleks tagasipöördumine barbaarsuse juurde. ¹⁶⁶

---

¹⁶⁴ Бюроаппому „Заробор...“ т. II

13. dokumendi järg lk. 210 - 226

¹⁶⁵ Samas lk. 216

¹⁶⁶ Samas lk. 218 jj.

Et minna kaasaajalt üle kommunistlikule
ühiskonnale, esitas Babeuf oma „Nastus riigale all-
kiyaga M. V.“ järgmised abinõud: kõik ülearuused
rikkused tuleb koondada vabariigi kätte; teha
töö kohustuslikuks; anda ühiskondlikult - vajalik mää-
ratlus kõigile töö lükkidele; koguda ühiskondlikesse
ladudesse kõik põllunduse ja tööstuse produktid;
hooldada nende võrdse jagamise eest; teha lõpp iga-
sugusele eramandusele ja kaubandusele; asendada
kaubandus jaotamise ratsionaalse süsteemiga; usal-
dada see ülesanne riigivõime organitele ja lõpuks,
luua kasvatusmajad, kus lapsi õpetatakse töötama.
Sellises ideaalses internaadis tehakse töö selliselt met-
divaks ja lõbusaks tegevuseks, millest eraldamiseks ei
ole kellegil tahtmist ega huvi.¹⁶⁷

Füüsilikult kaovad suured linnad, tööstuste-
gevus nihkub lähemale põllumajandusele.

„Nastus riigale allkiyaga M. V.“ oli suur samm
edasi Babeufi kommunistlike ideaalide konkretiseeri-
misel. Muudugi ei suutnud ta siingi hoiduda teda
kütkestanud äärmistest võrdsustavatest tendentsidest.
Süüt tuleb rida Babeufile iseloomulikke vasturää-
kivusi. Töö on üldkasulik ja meeldiv tegevus, aga
tema üha suurenevad efektiivsust mõistis Babeuf
vaid kui töö ümberjaotamise puht kvantitatiivset

---

¹⁶⁷ Бюроаппоме „Заробор ... м. II 13. документи
järg lk. 218

resultaati. Tä ei näe kommunistlike ühiskonna teot-
like jõudude üldist kasvu. Samuti idealiseeris ta riiv-
selt maale, kaotades suurlinnad ja lähendas töis-
tused põllumajandusele.¹⁶⁸

Järgmine dokument, millega tutveme lähemalt,
on Salajase direktooriumi "Ülestõusu akt."¹⁶⁹ Akti 1. par-
tükki 15. paragrahvis on juttu toitlustusküsimusest. Raske
majanduskriisi tingimustes, milles veibis Pariis, oli selle kü-
simuse lahendamise elu ja surma probleemiks. "Kõik pagarid
mobiliseeritakse rahelpidamatule leiva kupsotamiseks, mis
seejärel jagatakse tasuta rahvale," deklareeritakse
aktis.¹⁷⁰ Kindlustatud rahva põhimise vahendi-tera-
viljaga-lähedavad vandenõulased edasi. Nad mõistavad
suurepäraselt, et rahvale on vaja materiaalsel toetust,
et revolutsioon toimub tõesti nende huvides. Selle pärast
lubatakse 17. paragrahvis emigrantide ja kõigi rahva van-
laste varandused jagada isamaa ja vaeete kaitsjatele,
vaezed aga majutatakse rahva vaenlaste möbleeritud korte-
ritesse, samuti tagastatakse viivitatamatult kõik pandi-
majadusse paigutatud asjad.¹⁷¹ Lubatakse kindlustada kõi-
gi kangelaslikult hukkunud võitlejate perekonnad.

---

¹⁶⁸ Убероб "Иван Бадеч." lk. 112

¹⁶⁹ Съобщение "Заробор..." m. II

15. dokument lk. 245-255

¹⁷⁰ Самас lk. 253

¹⁷¹ Самас

See programm polnud midagi muud, kui üks vantoosi seaduste variante. 1794. aasta kevadel võttis revolutsiooniline valitsus vastu tähtsad sotsiaalsed seadused, nn. vantoosi dekreedid, mille alusel kõigi revolutsiooni vaenlaste varandus tuli konfiskeerida ja jaotada varatute patriootide vahel. Lubades nüüd sama, püüdsid babuunistid sellega parandada tööliste materiaalsel olukorda, et kindlustada oma juumise liitlaste täielik proole hoold.

18. paragrahvis on öeldud, et ühiskondlik ja vaband antakse rahva kaitse alla.¹⁷²

Mida öelda kokkuvõtteks „Ülestõusu akti“ kohta? See oli dokument, mis pidi praktiliselt ellu rakendama enamuse babuunistide teooriaid. Tal oli aga ka palju puudusi, kuna majanduskriisi mainiti kõigi üldisematel sõnadega, töölistest kui iseseisvast sotsiaalselt kategooriast ei räägitud midagi; puudus ülestõusu sotsiaalne analüüs. Sellel on muidugi ka oma vabandus. Babuunistide arvates pidi ülestõus läbima mitu etappi. Sellepärast oleks olnud õhlik enne aegselt avada lõpuni tema sotsiaalne iseloom. Peale selle oli „Ülestõusu akt“ koostatud just babuunistide ja jakobiinide liitumiseks peetud läbiraäkimise eel

---

¹⁷² Съобщенію „Заробор...“ т. II
15. документ лк. 254

ja seejärel tuli projekti autoritel arvestada oma tulevaste liitlaste meeleoludega.¹⁷³

"Ülestõusu aktis" oli kogu prantsuse rahvale antud õigus valitseda terve Prantsusmaa varandusi. Kuidas kasutaks rahvas seda õigust? Sellele annab vastuse "majandusdekreedi projekti fragmendid, millest hiljem jidi välja kasmama kogu kommunistliku ühiskonna konstitutsioon. Esi-
mise peatuki 1. paragrahv kõlab järgmiselt: "Vabariigis luuakse suur rahvuslik kommune."¹⁷⁴

5. paragrahvis räägitakse kommuni vastu võtu tingimustest: kommuni võib astuda iga prantslane, kes isamaa kasuks loobub oma varandusest ning pühendab kommunismile oma isiku ja töö. Igas kogukonnas, milles kommune jaguneb tehestatakse 2 kodanike kategooriat: invaliidid ja 60. aastaseks saanud vanad ning noorukid, keda on kasvatatud rahvuslikes kasvatus majades.¹⁷⁵

Kommune garanteerib kõigile oma liikmetele kõik vajaliku.¹⁷⁶

Ühiskondlike tööde 1. paragrahvis öeldakse, et

---

¹⁷³ Указом "Зароботъ Саѣдеца" лк. 122

¹⁷⁴ Съобщеніе "Зароботъ . . . м. II

29. документ лк. 300 - 315

¹⁷⁵ Самас §. 6 лк. 301

¹⁷⁶ Самас §. 9 лк. 302

iga kogukonna liige töötab nagu ta suudab kas maa harija või käsitöölisena. Tööst vabastatakse alles 60. aastased vanainimesed ja invaliidid, öeldakse ühiskondlike tööde peatükis 2. paragrahvis. 4. paragrahvis on juttu sellest, et kõik kommuni liikmed jaotatakse klassidesse. Eksisteerib sama palju klasse, kui palju on käsitöö liike. Iga klassi eesotsas on ametisik, kes juhhib tööd ja jälgib võrdset jaotamist, väagib järgmine paragrahv.¹⁷⁷

Iga munitsipaliteedi administratsiooni juures on vanemate nõukogu, kuhu kuuluvad iga tööliste klassi poolt saadatud vanemad.¹⁷⁸

Kogukonna varanduste jaotamise ja tarbimise peatükis 2. paragrahvis on öeldud, et kommuni garanteerib igale oma liikmele tervisliku, mugava ja hästi sisustatud korteri; töö- ja puhkeriietusel; kütusel ja valgusel; vajalikus koguses toiduaineid ja arstiabi.¹⁷⁹

Kogukonna valitsemise peatükis öeldakse, et kommuni territoorium jaotatakse ringkondadeks, see hõlmab rea departemange, mis on ühesugused oma majandusliku struktuuri poolest.

---

¹⁷⁷ Syonappomu „Заробок...“ м. II

29. dokument lk. 303

¹⁷⁸ S'amas lk. 304

¹⁷⁹ S'amas lk. 306.

Igal ringkonnal on oma administratsioon, millele alluvad departemangude administratsioonid. Need omakorda alluvad riiklikule administratsioonile.¹⁸⁰

Babuvistid näevad ette ka kaubanduslikku suhtlemist teiste riikidega. Kaubanduse alases peatükis öeldakse, et kaubavahetus eeldab ka väliskaubanduse riikliku organisatsiooni olemasolu. Vahetus toimuks riigi maismaa ja merepiiri ääres asuvate ladeude kaudu.¹⁸¹

Kommun ei tunne mingit rendi-ega maksusüsteemi. Ainsateks maksjateks on inimesed, kes veel kommunis ei kuulu, öeldakse maksukohustuse peatükis.¹⁸²

Võlgade peatükis on öeldud, et kõigi kommuni liikmete võlakohustused on likvideeritud. On annuleeritud ka rahvuslik võlg.¹⁸³

Vabariik lõpetab raha vormimise. Rahamünta tarvitatakse vaid väliskaubanduses. Lõpetatakse igasugune kulla ja hõbeda sissevedu.¹⁸⁴

---

¹⁸⁰ Съюзнарроти „Заговор...“ т. II

29. документ § 1-5 лк. 308

¹⁸¹ Самас лк. 310

¹⁸² Самас § 1-4 лк. 312

¹⁸³ Самас § 1-3 лк. 313

¹⁸⁴ Самас pt. „Рahamärkidest“ § 1-4 лк. 314

Selline oli babuvistide majandusprogramm. Kähtlemata ulatuvad paljud tema seisukohad Morelly seadusandlikku süsteemi. Võib välja tuua mõnegi punkti, kus babuvistid piirdusid lihtsalt Morelly seisukohtade ülevõtmisega. Nii räägib Morelly näiteks oma „Jaotavate seadustes“: „Iga linna ja provintsi liksalikud tagavarad saadetakse kas puudustkannatavatesse kohtadesse, või säilitatakse tulevastes tarvidusteks.“¹⁸⁵ Kuid on ka täielikult vastandlikke seisukohti Morelly'le. Kui Morelly teeb linna oma kommunaali tootmisühikuks,¹⁸⁶ siis babuvistid, vastupidiselt suunduvad maale, võttes kursi suurlinnade kaotamisele.

Babuvistidel tuli esmakordselt tõstatada probleeme töötavate masside diktatuurist kui konkreetsest üleminekuteest oma eesmärgi-kommunistliku ühiskonna-kehtestamisel. Selle ühiskonna lahendasid nad väga originaalselt. Vaatleme fragmenti „politsei dekreedist.“¹⁸⁷ Selle põhjal jaotatakse kogu vabariigi elanikkond kodanikeks ja

---

¹⁸⁵ Morelly „Kogekc nryu pogy.“ lk. 214

¹⁸⁶ Samas lk. 217 jj.

¹⁸⁷ Buonarroti seda dokumenti ei publitseerinud, kuna sellest oli säilinud vaid fragment ja sellepärast tuleb piirduda vaid Štšegoljovi kommentaaridega:
Užerov „Izrazc Šašedc.“ lk. 119

välismaalasteks. Kodanike alla kuuluvad kõik töölised, kes tegelavad üldkasuliku füüsilise tööga. Huvitav on fakt, et väimse töö tegijailt nõuti erilist kodaniku tunnistust, mis kinnitas nende töö tõelist kasulikkust. Välismaalasteus peeti aga neid, kellel oli veel säilinud oma varandus ja kes elasid väljastpoolt kommuni. Neid võis igal ajal saata paranduslikesse laagritesse, neil polnud õigust kanda relva nagu kodanikel, kõigile lisaks pidid nad maksma kõrget tulumaksu, millest kõik kodanikud olid vabastatud. Neil polnud õigust külastada koosolekuid.

Sellised olid ümberkorralduse poliitilised tingimused. Nagu me nägime, viidi babuunistide vabariigis järjekindlalt ellu tööliste poliitilise diktatuuri printsiip. Võib-olla seepärast oligi „politei dekreet“ vandenõu üheks tähtsamaks ja kuivitatavaks dokumendiks. Selles paistis eriti silma suur vahe babuunistide ja kogu eelneva Prantsuse revolutsiooni perioodil valitsenud formaalse demokraatia ideede vahel. Babeufi vaadete ajalooline pööre jakobiinide diktatuuri lõpul oli silmapaistev selles osas, et ta tähistas tema üleminekut demokraatia positsioonilt revolutsioonilisele diktatuuri positsioonile.¹²² See pööre ei tähendanud sugugi mitte lihtsat tagasimineket revolutsioonilise valitsuse koopia juurde, mis omal ajal olid välja töötanud robespäristid.

---

¹²² Elzerob „Грaxe Гадeф.“ lk. 120

Jakobiinide diktatuuri õppetundidest tegid järeldused ka Babeufi ja tema kaas mõtlejad. Nad mõistsid, et diktatuur ei tohi eksisteerida ajutise nähtusena kui vahend lõpliku egalitarismi kindlustamiseks vantoosi seaduste vaimus, vaid on hädavajalik eeldus täieliku, igakülgse ühiskondliku korra sisseseadmiseks.

Oli selge, et oma vabariigis kerkib babuunistidel peagi päevakorda oma konstitutsiooni kehtestamise vajadus. Babuunistide käes pidi konstitutsioon saama lihtsalt diktatuurirežiimi välise kesta, mis seesmiselt oleks olnud võrdne politsei dekreediga. Demokraatia edasine areng viiks selleni, et kommuuni piirid ühtivad vabariigi piiridega, traarates enda alla ka kõik tema elanikud. Seejärel kaotaks konstitutsioon suure osas ka oma mõtte, kuna tuleks valitseda ainult asjade üle.¹⁸⁹

"Võrdsete vandenõu" keskus Sala jõe direktorium tekkis juba 1796. aasta märtsi lõpus.¹⁹⁰ Tema koosseisus olid peale Babeufi veel Dorthi, Debou, Lepelletier, Maréchal ja Buonarroti. Kaks viimast olid eriti tähtsad. Tulevime nendega lähemalt.

Filippo Buonarroti, rahvuselt itaallane, sündis 1761. aastal Pisas. Tema vanemad kuulusid Fioseana

---

¹⁸⁹ Усеров в „Истор. Свѣдѣн.“ к. 120/121

¹⁹⁰ Ут. к. 69

väikeaadlisse. Vanas Pisa ülikoolis sai Buonarroti juriidilise hariduse ning sattus peagi oma vabameelsete ja anti-religioossuse tõttu konflikti kohaliku aadliga. Kuulnud Prantsuse revolutsioonist, siirdus ta Korsika saarele ja hakkas välja andma ajalehte „Giornale patriotico di Corsica“.¹⁹¹ Noore Buonarroti poliitiline maailmavaade kujunes Prantsusmaa „3. seisuse“ ideelistes lahingutes. Kuid peagi kadus enamusel itaalia kodanlusest Prantsuse revolutsiooni mõjul tekkinud entusiasmi. Põisiti oli see Buonarrotil. Tema ei kuulunud lihtsate revolutsiooniliste kaasajooksikute kilda. Ta võttis revolutsiooni mõistusega, läks sellega kaasa kui praktik ja¹⁹² sidus oma saatuse revolutsiooni ja selle juhtide saatusega.

Et pääseda kohalike feodaalide taga kiisamisest, astus ta 1791. aastal prantsuse kodakondsusse. Tema Korsika perioodil on huvitav see fakt, et ta oli lähedas-
tes suhetes Bonaparte' perekonnaga. Ta külastas neid tihti ja on isegi võimalik, et ta magas ühes voodis tulevase keisriga.

1793. aastal aprillis sõitis ta Pariisi ning võttis seal ajutiselt osa ka Jakobüinide klubi tööst. Suurel saadeti ta tagasi Korsikale korda looma reaktsioonilise aadelkonna seas, et sisendada neile - aadlikele - „püha hirmu seaduste ees.“ Korsikale jõuda tal aga

¹⁹¹ Узековел „Сурунн Буонаппому...“ lk. 231

¹⁹² Samas lk. 232

ei õnnestu, kuna ta sattub Lyoni kontrevolutsiooni mässu sekka. Ta jäi mõneks ajaks Lõuna-Prantsusmaale, täites mitmesuguseid revolutsioonilisi ülesandeid. On teada, et Buonarrotit toetasid tema tegevuses komissarid - jakobiinid, eelkõige Robespierre'i noorem vend Augustin. 1794. aasta Itaalia kampaaniast võttis Buonarroti aktiivselt osa. Ta esines mitte prantslase vaid itaallase - revolutsionäarina, kes oli veendunud Prantsuse revolutsiooni üldvabastuslikus missioonis.¹⁹³

Peale 9. termidoori kontrevolutsioonilist pöört sattus Buonarroti Plessy' ja hiljem Arras' vanglasse. Seal kohtus ta Babeufi ja teiste „võrdssetega“.

Kuni 9. termidoori riigipöördeni võib teda pidada revolutsiooniliseks - demokraadiks mõningate Robespierre'i jakobinismi sügemetega. Kui teda miski eraldas jakobiinidest, siis oli see puht ratsionalistlik moment. Ta polnud mitte ainult prantsuse radikaalne demokraat, vaid ka itaalia patrioot, kes propageeris rahvuslik - revolutsioonilist vabadusliikumist Itaalias.¹⁹⁴

Kuna sai Buonarrotist aga babuunist? Sellele küsimusele ei saa täpselt vastata. Tema uurimuses „Vandenõu võrdsuse nimel“ puuduvad täielikult auto-

---

¹⁹³ Uzerovsk "Gisenn Buonarroti ..." lk. 233

¹⁹⁴ Sama

biograafilised sugemed. Seda võib aga kaunis täpselt öelda. Kahtlemata teimus see peale 9. termidoori pöört vanglates, kuhu tollel ajal olid paisatud kõige eesrindlikumad inimesed revolutsioonilise Prantsusmaa mõtlejate seast. Babeuf kohtus vanglas 1795. aasta varakevadel alles Buonarrotiga. Väga ruttu said neist mõttekaaslased. Kõhe peale vanglast vabanemist, oktoobrikuu lõpul, toimus esimene koosolek, kus Babeuf ja Buonarroti püüdsid luua tulevase vandenõu juhtivad raskust.¹⁹⁵

Babuwistide keskel oli Buonarroti kahtlemata kõige olmapraistram kaju Babeufi jäule.

Peale Buonarroti oli Babeufi üheks huvitava- maks kaasvõitlejaks ja ideoloogiliseks sõbraks „Närdsite vandenõu“ ettevalmistamisel ja läbi viimisel Pierre-Sylvain Maréchal. Paljud kodanlikud ajaloolased on püüdnud iseloomustada Maréchal'i kui kirjaniiku, mõtlejat ja ateisti, kes seisis eemal revolutsiooni kirgedest ja poliitilistest sündmustest: „Pealtvaataja, aga mitte suurest poliitilisest revolutsioonist osavõtja.“¹⁹⁶ Väga erinev ja lausa vastu rääkin babuwismi ajaloolaste suhtumine Maréchal'isse on võibolla seletatav sellega, et isegi tema lähedased ei

---

¹⁹⁵ Усеровев „Грассе Бабуф“ lk. 89

¹⁹⁶ Хуцепенко „Судьба...“ lk. 139

nimetanud teda babuistikks ja Salajase direktoriumi liikmeks, et „Nõrdsete manifest“ ei saanud „Nõrdsete vandenõu“ dokumendiks ja lõpuks õnnestus ju Maréchal'il ühe vähesena vältida arreteerimist.

Esimesena teatas Maréchal'ist kui ühest Salajase direktoriumi juhtidest, „Nõrdsete manifesti“ autorist, Babeufi sõbrast ja mõttekaaslasest 1828. aastal Buonarroti oma uurimuses „Vandenõu nõrdsete nimel.“

Pierre-Sylvain Maréchal sündis 7. augustil 1750. aastal Pariisis. Isa oli tal väikekaupmees. Veinipoekses möödus tema noorus. Isa sooviks oli teha temast kaupmees. Sylvain mõttles aga teisiti. Tema vanemad olid katoliiklased ja poeg ei leidnud nendega ühist keelt. Kaksikümne aastaselt mõistis ta religioosete tõekspidamiste kogu valelikkust ja ütles lahtisusust, et tulevikus rohkem kui veerandsaja aasta jooksul pidada sellega lakkamatut võitlust.¹⁹⁷

Õppis ühes Pariisi kolledžis. Tundes huvi Diderot', Montesquieu, Rousseau vastu. Otsustas saada advokaadiks, mõttles siis aga ümber. Hakkas katsetama pastoraalidega, väikeste idülliliste printside maalimisega küla elust, karjapoistest ja tüdrukutest. Tal oli edu ja ta saavutas peagi väikese kuulsuse poeedina. Edust tüüvestatuna otsustas ta end loplikult

¹⁹⁷ Хырепенко „Сыгба...“ lk. 146

pühendada kirjanduslikule tegevusele. Tänu tunnustusele kirjandikuna sai ta teha töökohta raamatukokku. See omakorda avas tema ees laialdasid võimalused kirjandusega tutvumiseks. Väi muutus Maréchal 18. sajandi 80. aastatel üheks oma ajastu haritumaxsimiseks Pariisis.

1779. aastal peale Rousseau surma ilmus tema „J. J. Rousseau haud.“ See artikkel tunnistab, et juba 70. aastatel oli Maréchal ühiskondliku elu keerises, tundis Rousseau peamisi tõid ning hindas kõrgelt inimest, kelle nimi oli tollal demokraatliku revolutsiooni sümboliks. Nausti avaldas ta veel „Kõigi sajandite raamatu“, kus ta juba propageeris Rousseau iderd.¹⁹⁹ See raamat on huvitar selle pärast, et sisaldab enamuse probleemidest, millide lahendamise sai Maréchalile elutööks.

80. aastate algul muutus Maréchal veendunud materialistiks ja ateistiks. Seda tunnistas tema poeem „Fragmendid moraalsest poemist jumala kohta.“ „Kes on jumal? Igal pool seatakse teda eeskujuks. Aga isegi kiriku rüpes surres teab inimene oma jumalast vaid tema nime.“¹⁹⁹ Tä jüüdis jumalat leida. „Urides päevad ja ööd mitmesuguseid esemeid, otsin ma kõikjal jumalat, kuid igal pool libiseb ta minu eest

---

¹⁹⁸ Хуче ренко „Социально-политические...“ lk. 158

¹⁹⁹ Марешаль „Избранные...“ lk. 51/52

ära... Kas sellaks, et eksisteeriks maailm, on tõesti vaja peremest? ²⁰⁰ Ja Maréchal kuulutab, et jumalat pole. Religioon teenib vaid rahva rõhujate huve. Seostades religiooni teaduse ja kunstiga, teeb Maréchal siit eksliku järelduse väites, et selline teadus ja kunst aitab riigivalikehjel rõhuda rahvast. Sellepärast ütleski ta oma „Nõrdsete manifestis“, et „hukkugu, kui vaja kõik kunstid, kui mille jääks vaid tõeline võrdsus.“ ²⁰¹ Mõned tema mõtted hämmastavad oma dialektilise sügavuse poolest: mitte midagi ei sünni, mitte midagi ei sure, kõik muutub, kõik voolab. ²⁰²

Revolutsiooni eelõhtul avaldatud brošüüris „Fulvase Generaalstaatide arvatava deputaadi esimesed õppetunnid kuninga vanemale pojale“ esitas ta ülemineku ideed russoistlike tüüpi egalitaristilt eraomanduse eitamise ideele. Tä väitis, et ühiskonnas, kus on vaesed ja rikkad, peremehed ja teenijad, on vabadus ainult formaalne mõiste. ²⁰³ Kogu brošüüri läbivad ideed revolutsioonilistest meetodistest sotsiaalse ebavõrdsuse kaotamiseks.

1790. aastal sai Maréchal'ist ajalehe „Révolutions de Paris“ („Pariisi revolutsioonid“) kaastöölise. See oli revolutsiooniliste demokraatide häälkandjaks.

²⁰⁰ Маршалъ „Узбранное...“ lk. 53

²⁰¹ Буонарроти „Заговор...“ т. II 7. документ lk. 135

²⁰² Кучеренко „Судьба...“ lk. 149/150

²⁰³ Savvas lk. 153

Juba seltsamal aastal tõstis ajaleht üles küsimuse „agraarseaduse“ kehtestamise vajalikkusest. Peale monarkia langemist sai ajaleht väga lähedaseks ideeliseks kaaslaseks Pariisi kommunistidele. Fakt, et Maréchal oli aja vahemikus 1790. aasta september – 1794. aasta veebruar ajalehe peatoimetaja, annab täieliku õiguse lugeda teda Prantsuse 18. sajandi revolutsiooni aktiivseks tegelaseks.²⁰⁴

1793. aasta märtsikuul tutvus Maréchal Babeufiga, sai tema sõbraks ja võitluskaaslaseks. Sel ajal oli Babeuf töötuna Pariisis ja palus Maréchalilt abi. Pole aga täpselt teada, kas Maréchal suutis teda rakendada tööle oma ajalehe juurde või mitte. Kui ta oligi seal, siis väga lühikest aega, mis ei anna võimalust otsustada seda küsimust.

1796. aastal organiseeritud Salajasest direktoriumist võttis Maréchal aktiivselt osa ja oli üks „Võrdsete vandenõu“ tähtsamaid juhte.

Milles seisnes siis Babeufi ja Maréchal'i erinevus? Babeuf ja tema pooldajad tõstsid üles ühtse kommunistliku ühiskonna idee Prantsusmaa vabariigi raames. Maréchal oli aga kommunistliku ühiskonna ideoloog väljaspool riiklikke raame. Tä oli anarhist. See oli ka põhjuseks, miks revolutsiooni ettevalmistamisel Salajasene direktorium keeldus tema „Võrd-

---

²⁰⁴ Куперенко „Сыгба...“ lk. 160

sete manifesti" vastu võetmast. Tema anarhistlike suhtumine riigisse oli kaugel Babeufi õpetusest kommunistlike korra kehtestamisest revolutsioonilise diktatuuri teel.²⁰⁵ Teda ühendas Babeufiga kommunistlike ühiskonna kehtestamise idee, mitte aga kommunistlike ümberkorralduste konkreetne plaan.

On väga raske öelda, kuna selle kohta puuduvad andmed, kas Maréchal ütles lahti oma seisukohtadest Babeufi vandenõu perioodil.²⁰⁶

Kriitiline suhtumine Prantsuse revolutsiooni kujunes Maréchal'il aga iseseisvalt, eemal igasugustest Babeufi mõjutustest.

Tuleme tagasi „Nõrdsete vandenõu“ juhtiva organisatsiooni Salajase direktoriumi juurde. Kõigi tema liikmete vahel valitses täielik üksmeel. Püramati võrdsus, maksimaalne õnn kõigile, veendumus selles, et see kunagi ei kao – sellised olid tüübid, mis Salajase direktoriumi tahtis kindlustada prantsuse rahval.²⁰⁷ Rahvas oli Salajase direktoriumi lootus, ainus jõud, kelle abil võis saavutada oma eesmärgi.

Rohkem kui kunagi varem, pidas Salajase direktorium silmas 1793. aasta konstitutsiooni taaskestamise nõuet.

Nii Babeuf kui ka Buonarroti astusid vandenõu-

²⁰⁵ Уоанниедж „Коммунистическое учение...“ lk. 159

²⁰⁶ S'amas

²⁰⁷ Buonarroti „Заровор...“ т. I lk. 198

laste poolt avaldatud brošüürides 1795. aasta konstitutsiooni vastu, nõudes 1793. aasta konstitutsiooni, kuna see oli „rahva poolt heaks kiidetud.“ Nad täpsustasid isegi 1793. aasta konstitutsioonile antud häälte arvu.²⁰⁸

Asjaajamiseks oli Salajasel direktoriumil sekretär. Antli välja dokument 12 agendi ja agendi abilis määramise kohta.²⁰⁹ Iga agent pidi oma ringkonnas korraldama patriootide koosolekuid, varustama neid toiduga ja värskete ajalehtedega. Nad pidid iga päev tegema ettekande rahvamasside poliitilistest meeleoludest. Agentidega ühenduse pidamiseks olid ette nähtud sidemehed. Et kutsuda vandenõulastega ühinema ka armeed, saadeti sinnagi agendid, sest vandenõulased mõistsid kui suurt toetust ülestõusule olks andnud kas ~~ar~~ osagi armeele abi.²¹⁰

Salajase direktoriumi liikmed kogunesid peaaegu igal õhtul Babeufi varjupaika, kus hoiti alaliselt vandenõulaste peamisi dokumente ja oli nende trükkikoda. Neil istungitel vaadati läbi agentide ettekanded ja vastuste projektid neile. Kõik hääl-

²⁰⁸ Доломане „Павное“ и...“ lk. 77

²⁰⁹ Сыкаppone „Зароков...“ т. II
5. документ lk. 115-117

²¹⁰ Samas

teenamusega vastuvõetud õksused registreeriti ja kiyutati ümber ning levitati ülejäänud vandenõulaste seas. Need õksused olid ettevaatuse mõttes ilma allkiyata.²¹¹

Vandenõulaste agitatsioon laienes päev-päevalt. Tänu oma agentidele oli Salajane direktorium kursis kõigi sündmustega Pariisis. Tä sai ettekan-
deid ka mitmesugustes poliitilistes ringides valitse-
vatest meeloludest. Oli selge, et laienevad võimalused
relvastatud ülestõusuks.

Kõigepealt pidid vandenõulased aga selgitama
rida probleeme. Esmaordselt kommunismi ajaloo-
püüdsid nad lahendada küsimust võime organiseerimisest
peale võidukat revolutsiooni. Selleks pidi saama
töölise revolutsiooniline diktatuur. Millise organi abil
aga teostada võimu? Eksisteeris 3 ettepanekut: taas-
tada Konvent, luua revolutsiooniline ajutine valitsus
või ühe isiku diktatuur. Peale ägedaid vaidlusi ot-
sustati sellise Konventi kasuks, kus oleks üks saadik
igast departemangust.²¹²

Vasempoolsete jõudude tugevdamise mõttega
tehti jakobiinidele ettepanek ühineda vandenõulastega.
Peale mõningaid vaieldavate küsimuste lahendamist
toimus ühinemine maikuu algul. Jakobiinid nõustusid

---

²¹¹ Буонапарроти "Заговор..." т. I lk. 213

²¹² Болшек "Движение..." lk. 18

alluma Salajase direktoriumi korraldustele. Hakkati ühiselt valmistama peagi toimuvaks väljaastumiseks.

Kõrvuti mehiste inimõiguste eest võitlejatiga oli Salajase direktoriumi ridades alatu silmakirjate-
ner Georges Grisel, kelle eesmärgiks oli üritus nurja
ajada. 4. mail teatas ta valitsusele organisatsioonist.
7. mail korraldati esimene läbiotsimine ühes sala korteris.
Sealt ei leitud aga kedagi. Naudenõulased olid just laia-
li lüüdnud. Samuti juhtus ka järgmisel päeval.
Need politsei külas käigud töid palju segadust. Grisel
rahustas kaaslasi, nimetades neid juhuslikeks läbiotsi-
misteks. Tal õnnestus hajutada kahtlusi.²¹³

1796. aasta kevadel oli Pariis taaratud sama-
dest muredest ja meeleoludest mis talvelgi. Kevade saag-
budes ei paranenud põrmugi rahva raske majanduslik
olukord. Kasutati ära rahva ärevat meeleolu, olid
Salajase direktoriumi agendid tegevuses, et seda ra-
hutust veelgi õhutada. Isegi politsei ettekanne test
sai selgeks, et Salajase direktoriumi agentide tegevus
nüi Pariisi rahva kui ka sõjaväe seas on väga vilja-
kandev.

Ühisel istungil jakobüünidega 8. mail esines Sõ-
jakomitee nimel Massart. Ta tegi ettepaneku
formuleerida Pariisi kaheteistkümnest ringkonnast
kolm diviisi, mis pidid ründama Seadusandlikku

²¹³ Syonappomu „Заробок...“ m. I lk. 264 jj.

kogu, Direktooriumi ja linnasisese armee staapi.

Järgmisel päeval toimus uus koosolek Massart'i juures. Arutati mitmesuguseid ülestõusu taktikalisi küsimusi. Tõeti ettepanek püstitada barrikaadid Saint-Antoine'i eeslinna, haarata ülestõusu algul Montmartre'i kõrgustik, kindlustada paadisilla abil ühendus Saint-Antoine'i ja Saint-Marcel' eeslinnade vahel. Samuti tunti huvi Luxembourg'i pale maavaluste käikude vastu, mille kaudu võiksid kaduda Direktooriumi liikmed.²¹⁴

Ülestõusu taheti määrata päevale, mil' dekaadi pühha langeb kokku pühapäevaga, kuna siis oleks kergem rahvast kokku koguda. Kõik agendid kinnitasid, et rahva kannatused on jõudnud äärmiseni; rahutud meelolud on üldised.

Ühinemine jakobiinidega, agentide teatid ja optimism, Sõjakoomitee meelkindlus — kõik see otsustas küsimuse Salajase direktooriumi jaoks. Kas nüüd või mitte kunagi! Edu praistis olevat käega katsutav. Nad arvasid oma käsutuses olevat ligi 17000 inimest. Relvi loodeti hankida suurematest relvatehaseid. Oldi kindel ka selles, et suur osa sõjaväest ühineb rahvaga ja väljastumise edu ja ootamatus kutsus esile paanika armee juhtkonnas, soodustades seega ülejäänud armee asu

---

²¹⁴ Улгероб „Заробок Бодяча“ лк. 135

liitumise rahvaga.

Et tutvustada rahvast uue revolutsiooni rahvasõbraliku iseloomuga, tegi Salajane direktorium ettepaneku, et vaestele jagatakse kohe revolutsiooni arvel riideid ja nad majutatakse juba revolutsiooni esimesel päeval rikaselt ära võetud korteritesse.²¹⁵

Ülestõuse päeva kujutasid babuunistid endile ette järgmiselt: vara hommikul hakkavad Pariisi eeslinnades lööma häirekellad. Agendid lippude ja üleskutsetega „1793. aasta konstitutsioon või surm; võrdsus, vabadus ja üldine heaolu“ teevad rahvale teatavaks ülestõusu puhkemise. Samad agendid jäävad erinevate seksioonide ja ringkondade rühmade etteotsa ja viivad need revolutsiooniliste kindralite juhtimise alla. Iga ringkonna ülem pidi sõjakomitee käsutusse andma kümme hästirelvastatud sankülotti oma ringkonnast. Need olksid moodustanud Sõjakomitee kaardiväe. Sel viisil formeeritud revolutsiooniline rahvaarmee liigub kogu pealinna tööliste toetusel Seadusandliku Kogu, Direktoriumi ja linna sisearmee staabi poole. Kõige paremini relvastatud kodanikud haaravad sel ajal relvalaad. Enda valdusse võetakse ka riigikassa, postiasutused, ministrite majad, kõik ühiskondlikud ning eravalduslikud kauplused toiduainete ning sõja-

---

²¹⁵ Сыржаппому „Заробор...“ м. I lk. 283

väe varustusega. Ajutise seisaku korral tuleb taavitusele võtta abinõud tänavate tõkestamiseks. Valitsuse väed valatakse üle veega ning pillutakse kividega. Peale löplinnu võidu saavutamist pöörduvad revolutsionäärid rahva poole üleskutsega, selgitavad toimunud revolutsiooni mõtet ja tähtsust. Igasugust vastuhakkamist karistatakse karmilt. „Ülestõusu akt“ ja samuti ka kõik teised tähtsamad dokumendid trükitakse kohe seltsamal päeval ja antakse alla kirjutamisel Sõjakoomiteele, millele nime võtab endale revolutsiooni juhkedes Salajane direktorium. Sõjakoomiteele langeb ka initsiatiiv revolutsioonilise seadusandluse alal, ehk teiste sõnadega – ta saab revolutsioonilise diktatuuri valitsusks.²¹⁶

Selline oli lühidalt ülestõusu väljaastumise plaan. Babuunistide strategia kasvas välja zerminali ja pre-riiali ülestõuseude kriitilistest õppetundidest. Nende väljaastumiste verised kogemused seisid veel värskest vande nõulaste silmade ees. Nad mõistsid, et aitab vaid ühe sellise õppetunni kordamisest, et hukutada neid igaveseks.²¹⁷

Ülestõusu eelõhtul taheti pöörduda rahva poole üleskutsega. Selliks esitas Sylvain Maréchal „Võrdsete manifesti“ Salajasele direktoriumile läbi vaatamiseks. Projekt liigati tagasi tema anarhistlike sei-

²¹⁶ Угеровел „Праръ Свѣдѣч.“ lk. 143

²¹⁷ Угеровел „Заробопъ Свѣдѣча“ lk. 123

su kohtade pärast ja võeti vastu „Babeufi dootriini“ analüüs. ^{2/18}

Siega oli ülestõuse ettevalmistamine nii ideoloogilisel kui praktilisel rindel lõpule viidud. Üks asi oli veel lahtine: väljastumise kuupäev. Selle kindlaksmääramiseks kogunesid 1796. aasta 10. mai hommikutundidel Salajase direktoriumi ja tulevase Sõjanõukogu liikmed Dufouri korterisse. Samal päeval pidid Babeuf ja Buonarroti lõpetama ka üleskutse rahvale. Need hommikutunnid olid aga reeturi Griseli poolt valitud atsustava ja viimase löögi andmiseks vandenõulastele.

Nõuupidamise ajal arreteeriti enamus liikmeid ja ka teises rakortoris olivad Babeuf ja Buonarroti. ^{2/19}

Kaks päeva peale arreteerimist näitas Babeuf end viimast korda kui utopist ja äärmise võrdsustaja. Ta kirjutas naisele kirja Direktoriumile, püüdes veenda seda valitsuspoliitikat muutama.

Ülekuulamisel Babeuf ei varjanud vandenõu olemasolu, ütles aga kategooriliselt oma juhtivat osa ülestõususes.

Vandenõulaste protsess algas Vendôme's oktoobris ja kestis ligi pool aastat. Süüdistatavaid oli 65, 18 neist süüdistati tagaselja. 47-st kinnivõetust võtsid ainult 24 otseselt vandenõust osa.

^{2/18} Бюккаппому „Заробор...“ т. II lk. 415 kommentaarid 124
^{2/19} Усероуб „Гпарх Садеп“ lk. 146

1796. aasta 26. mail kuulutati välja kohtuotsus. Babeuf, Darthé, Buonarroti, Germain, Cazin, Moroy, Blondeau, Méneissier ja Bouin mõisteti süüdi rantses taastada 1793. aasta konstitutsioon. Kaks esimest mõisteti surma giljotini all, ülejäänud saadeti asumisele. Peale kohtuotsuse välja kuulutamist püüdsid Babeuf ja Darthé lõpetada elu enesetappimisega, kuid see ebaõnnestus.

Teades Babeufi ja ta sõprade arreteerimisest kutsus tööliskvartalites esile nurina. Kogu 1796. aasta suvel ei lõppenud poliitsei ähvardavad hoia- tused valitsusele valmisvast ülestõusust, „Võrdsete vandenõu“ arreteeritud liikmete vabastamise projektidest. Babuunistide organiseeritud agitatsioon arenes rah- va hulgas veel lühikese aja peale nende arreteerimistki. See annab tunnistust ülestõuse kiirest organiseeritu- sest ja võrdsete vandenõu ideede populaarsusest rahva hulgas.

9. septembril tegid vabadusse jäänud jakobiinid ja babuunistid rünnaku Grenelle'i laagrisse. Nad lootsid kaasa tõmmata laagris olevaid vägesid, langesid aga ise nende ohvriks. Peale seda viimast ebaõnne likvideeriti mitmed ülestõusu juhtimiskes- kused Toulouse'is, Metz'is, Lille'is, Calais'is ja mujal.³⁰⁰

„Võrdsete vandenõu“ võis leida täielikku toetust

³⁰⁰ Уберов „Заронок Бабуфа“ lk. 140

vaid tööliste hulgas. Vande nõu juhtkond aga kuulus oma sotsiaalselt koosseisult väikekodanliku intelligenti hulka. Kuuekümmet meest Vende me'i protsessil süüdi mõistefust võis ainult 15-16 inimest pidada tööliste ja väikekäsitööliseks. Vandenõulased püüdsid null ka liikumisse tõmmata väikekodanlust. Ühes Salajase direktoriumi üleskutses oli öeldud „ühinema väikeomanikega, vaeste kaupmeestega, tööliste ja käsitöölisega — kõigi õnnetulega.“ Väikekodanlus võis revolutsioonis mängida vaid kaasajooksiku osa. Vandenõulased mõistsid ka ise seda suurepäraselt. Oma mata aga veel selget ettekujutust proletariaadist kui niisugusest, orienterusid nad peamiselt „tööliste“, „vaestele“, „töötavatele inimestele.“

Tööbisklassi aktiivsus murdi juba Zerminaali ja preriaali rasketel päevadel. Kui suur ka polnud tööliste rahulolimatuse 1895/96 talvel-kevadep, ei suutnud see koonduda proletariaadi massiliikumise uueks tööliste tõusuks. Isegi babuvistide õnnestunud võimutaaramise korral Pariisis olks nende üritus ikka apoloogiliselt olnud hukkamisele määratud. Prantsuse tööliste aringutase ja klassijõudude üldine vastastikkune sehe välistasid tollal võimaluse sellise revolutsioonilise diktatuuri kehtestamist nagu olks Babeuf arvates vaja läinud tema tulevikuühiskonna loomiseks.

---

³⁰¹ Угрозел „Гваря Бадель“ lk. 120

Selle pärast pidaski Engels „meelitus Babeufi katset hüüata Direktoriumilt kommunismi.“¹

„Nõrdsed“ liikumine oli kitsa rühma vandenõu, mis oma püüatuse tõttu juba eos oli määratud hukkamisele.

18. sajandi lõpu kommunism oli Engelse arvates vabariigi II aasta poliitiliste ideede loogiliseks väljendusks. Babeuf ja „Nõrdsed“ olid nende ideede kandjateks ja ellurakendajaks suure Prantsuse kodanliku revolutsiooni päevil.

Prantsuse kodanliku võitluse ajaloo ajaloo uuritakse oma kõrgpunktiks suure Prantsuse revolutsiooni päevad. Sellel etapil oli suure ajalooline tähtsus, kuna ta pühendas teinud inimkonnale tähtsuse süngemini „Esimine“ ja „teine“ revolutsioonide vahel, olles seega rahvusliku võitluse jätk, loomisena ühtlasi ühtlasi teinud. See on jätnud selle siin punktis milles see absoluutne vana tõeline.

Kodanliku revolutsiooni ajal, poliitiline võitlus selle ühise vana loomisele, mis oli seega ühise võitluse vahel, mis loomisele teinud, mis loomisele teinud, mis loomisele teinud.

¹ Engels „Pölvastamine“ ...
² ...

Lõppsõna.

"Igas suuremas kodanlikus liikumises juhib selle klassi iseseisev liikumine, mis oli kaasaegse proletariaadi enam-vähem arenenumaks eelkäijaks." ³⁰² Babeufi "Võrdsete vandenõu" oli Prantsuse 18. sajandi revolutsiooni päevil sellise liikumise ilmekaks näitajaks.

Prantsuse kodanluse võitlus feodalismi vastu saavutas oma kõrgpunkti suure Prantsuse kodanliku revolutsiooni päevil. Sellel võitlusel oli suur ajalooline tähtsus, kuna ta puhastas teie kogu inimkonna edasiseks arenguks. ³⁰³ Eesriindlik revolutsiooniline kodanlus, olles kogu rahva liikumise juhiks, tõusis oma ideoloogias väga kõrgele. Nad ei jätnud kivi kivi peale kriitiseerides absolutismi vanu tõdesid.

Kodanlik revolutsioon äratas poliitilisele elule kõik elanikkonna laialdased kihid. Oli ka selge, et ilma laiaade rahvamasside toetuseta poleks kodanlus suutnud saavutada võitu vanafeodaal korra üle.

³⁰² Engels "Sotsialismi arenemine..." lk. 96

³⁰³ Борух "Мемо Бадубузма..." lk. 7

1789-1794. aastate klassivõitluse mõjul algas eelproletariaadi esilekerkimise protsess. Rahva hulgas toimunud diferentseerumine kajastus ka poliitiliste juhtide seas. Väikekodanlastest ideoloogide vasempoolsemad grupeeringud, pettununa revolutsiooni saavutustest, pöördusid revolutsiooni ajal laialdaselt levima hakanud kommunistlike ideede, kui ainsa ideoloogia poole, mis võiks neid välja aidata ummikust. See revolutsioonilise intelligentsi pööre kommunismile oli nagu paralleeliks eelproletariaadi eraldumisele üldisest plebeilisest massist.³⁰⁴

Kommunistlike ideede keskseks ideoloogiks ja ellurakendajaks sai Suur Prantsuse kodanliku revolutsiooni päevil Gracchus Babeuf koos oma võitluskaaslastega „Võrdsete vandenõus.“ Babuism oli revolutsioonilise klassivõitluse produkt. Tema otseseks ajendiks olid jakobiinide diktatuuri kogemused.³⁰⁵ Babeufi vandenõu tegi, kui võrd need tollal võimalikud olid, lõppjäreldused 1793. aasta demokraatlikest ideedest.³⁰⁶

Marx avas oma „Pühas perekonnas“ erakondse läbinägelikkusega kogu babuismi arengu tee, selgitas välja tema lähemad ja otsesed eelkäijad ju-

³⁰⁴ Борух „Мемо Бабубузма...“ lk. 9

³⁰⁵ Угеров „Франк Бабедф“ lk. 126

³⁰⁶ Энелс „Гразгренембо...“ lk. 589

ba revolutsiooni käigus „Revolutsiooniline liikumine, mis algas 1789. aastal Cerele social'is ja oli oma keskperioodil esindatud Leclerc'i ja Roux'ga, elas lõpuks koos Babeufi vande nõuga üle kaotuse.³⁰⁷

- Võib öelda, et „pööraste“ liikumise juured läksid sellesse kihti, mis oli revolutsiooni eepohtil „kaasaja proletariaadi enamvähem arenenud elukäijaks.³⁰⁸

„Pööraste“ egalitaarse ideoloogia üle kasvamine babuunismis tunnistab revolutsiooni päevil toimunud tööliste seismist arengut, mis väljendus nende klassiteadlikuse kasvus.^{308a} „Heaolu kõigi jaoks töö alusel,“ sellised olid tollal tööliste nõuded, nagu kirjutas Engels oma kirjas Kautskyle 1889. aastal.³⁰⁹

„Mida nad tahtsid, ei suutnud keegi öelda enne kui Babeuf... ei andnud sellele kindla vormi.“³¹⁰

Marxi arvates väljusid babuunismi ideed sellega „kaugele vana maailma ideede piiridest,“³¹¹ saades uue maailma korra, kommunismi, ideedeks.

„Kommunism saab poliitilise võitluse lipuks, kerkib esile kui konkreetse poliitilise võitluse pro-

³⁰⁷ Маркс „Святое семейство“ лк. 132

³⁰⁸ Engels „Сотсјализми arenemine...“ лк. 96

^{308a} Уероуб „Гпарх Бабурф“ лк. 127

³⁰⁹ Энелсе „К Каймеколу...“ лк. 127

³¹⁰ samas

³¹¹ Маркс „Святое семейство“ лк. 132

gramm, muutub tuntuks, kuigi ta on veel piiratud ja laiali pillatud, järk-järgult kujunevad väija ettekujutused tolle aja revolutsioonilistest kommunist-rikaste ja vaeste klassivõitlusest kui peamisest revolutsiooni liikumapanevast jõust, kommunistlikust võrdsusest kui peamisest revolutsiooni eesmärgist ja ühiskondlikel alustel oleva revolutsioonilise diktaatori vajalikkusest selle eesmärgi saavutamisel.³¹²

Kõigele positiivsele ja eesrindlikule vaatamata oli Babeufi ja üldse babuvismi kommunismis palju puudelikke külgi. Võib-olla kõige enam tõrkab silma see äärmine võrdsustar printsiip, mida babuvistid propageerisid oma õpetuse kõrgis osades. Babuvistide ettekujutus ühiskonna klassi-struktuurist oli küllaltki primitiivne. Marx nimetas neid „jämedatens, arenematuteks materialistideks”,³¹³ kuna babuvistide õpetus kogu inimajalugu läbivast patriitside ja plebeide võitlusest oli veel väga kaugel ajaloolise protsessi teaduslikust mõistmisest. Valmistades ette revolutsiooni, muretsesid nad väga sidemete pärast töölistega, lugedes nende osavõttu revolutsioonist häda vajalikuks. Kuid proletariaadi, kui sotsiaalse revolutsiooni juhi ajalooline osa oli neile

³¹² Улоанниелян „Коммунистическое учение...“ lk. 427
³¹³ Маркс „Святое семейство...“ lk. 146

segane. Nad lootsid, et uue revolutsiooni teostab kogu rahvas, see aga tähendas nende mõistes vaiseid-plebsi. Oma ülesannet nägid nad revolutsioonilise ühingu organiseerimises, mis valmistaks ette ja juhiks ülestõusu. Need babuistliku revolutsiooniteooria spetsifilised jooned olid tingitud nende ajastu sotsiaalsest oludest, 18. sajandi prantsuse tööliste eneseteadvuse ebakõpsusest ja arenematuselt.³¹⁴

„Kommuunistlik manifest“ peab babuismi puudusteks asketismi ja jämedat võrdsustamist.³¹⁵ Samas aga seletab ära, et see oli tingitud tolle aja järgu töölike jõudude erakordselt madalast arengutasemest ja selle ühiskonna kihi - eelproletariaadi, kes pole veel vabanenud väikekodanlikest võrdsustavast maitsest - psühholoogilisest eripärast, kellele nad toetusid.

Kõigile nende vigadele ja puudustele vaatamata oli babuistlikul liikumisel suur ajalooline tähtsus. Babeuf ja tema pooldajad mõistsid Prantsuse 18. sajandi revolutsiooni kodanlikku piiratust, nägid jakobiinide poolt välja kuulutatud poliitiliste vabaduste puudulikku, said au, et revolutsiooni vilju nopivad ainult rikkad ja töötajad jäävad ka pärast feodaalvõimade hukkumist ilma õigusteta. „Prantsuse revolutsioon“, kirjutas Babeuf oma ajalehe „Le Tribun

³¹⁴ Волунн „Французский...“ lk. 86

³¹⁵ М. - С. „Коммунистический...“ lk. 42

du Peuple 38. numbris, ³¹⁶ „on ainult teise, suuresegu-
ma ja piduliku revolutsiooni ettekuulutajaks,
mis saab olma viimane revolutsioon.“ Babuunistid
püüdsid 18. sajandi kõrge eesrindlikemate mõtlejate
utoopilistelt unistustelt üle minna otsesele võitlusele
uue, kommunistliku ühiskonna revolutsioonilisel
teel kätte võitmise eest.

Kõige selle pärast saab babuuniste vaadelda kui
marksismi eelkäijaid, mis varajast utopismi sidus
19. sajandi utopistide - kommunistidega. Enamtähtsad
olid marksismi arengus 2 babuunisti seisukohta: kom-
munisti nimel toimuva revolutsioonilise pöörde
idee ja idee töölisklassi diktatuurist kui üle mi-
neku etapist kommunistile. ³¹⁷

Kõigi babuunistide liikumine sai liiva, arenesid
ja levisid kommunistlikud ideed Prantsusmaal ka
pärast Babeufi ja tema sõprade hukkamist. Pende
otseks järglaseks võib pidada demokraatliku intel-
ligentsi esindajat Restif de la Bretonne'i, kes
sarnaselt babuunistidele vastandas uue kodanliku
ühiskonna näotu tegelikkuse kommunisti ideaal-
idele, väljendades seega tema kaasaegse eelproletariaa-
di segaseid sotsiaalseid lootusi. ³¹⁸

³¹⁶ Щеголев „Заговор Бабюфа.“ лк. 97

³¹⁷ Щеголев „Маркс, Энгельс и Ленин о...“ лк. 100

³¹⁸ Иоаннесян „Из истории идей...“ лк. 125

Babeufi utoopilist kommunismi võib pidada atse-
seks eelkäijaks proletariaadi diktatuurile, mis teos-
tus 1870. aastal Pariisi Kommuniina.

Maare K. Ohantsi esimesed - Maare K.
- Suure & Kommunistid nr 2, 1955,
le 117-119 (Maare, Ohantsi esimesed)

Suure F. K. Kõnemetu 20. 3. 1979 -
- Maare K. - Suure & Kommunistid 37
nr 1965, le 125-130 (Suure, K. Kõnemetu)

Suure F. Kõnemetu teine & kolmas -
- Maare K. - Suure & Kommunistid nr 2,
nr 1955, le 57-59 (Suure, Kõnemetu)

Engeli F. Sotsialism: olemine & teooria -
- Maare K. - Engeli F. Sotsialism nr 2,
nr 1960, le 95-107 (Engeli, Sotsialism)

Maare K. - Engeli F. Kommunistlikud võit-
lusviisid - Maare K. - Engeli F. Sotsialism
nr 2, nr 1960, le 4-16
(Maare K., Kommunistlikud võitlusviisid)

Lehen A. J. - Maare K. - Sotsialism nr 2, nr 1960,
le 113-115 (Lehen, Sotsialism nr 2)

Kasvatatud kirjandus.

Маркс К. Святое семейство. - Маркс К. -
Энгельс Ф. Социальный т. 2. М., 1955,
лк. 127 - 198 (Маркс "Святое семейство...")

Энгельс Ф. К Каутовскому. 20. I 1889. -
- Маркс К. - Энгельс Ф. Социальный т. 37.
М., 1965, лк. 125 - 130. (Энгельс "К Каутовскому...")

Энгельс Ф. Празднество нации в Лондоне. -
- Маркс К. - Энгельс Ф. Социальный т. 2.
М., 1955, лк. 587 - 593 (Энгельс "Празднество...")

Engels F. Socialismi areemine utopiasit teaduseks.
- Marx K. - Engels F. Valitud teosed 2. k.
T., 1960. лк. 95 - 127. (Engels "Socialismi
areemine...")

Marx K. - Engels F. Kommunistliku Partei
Manifest. - Marx K. - Engels F. Valitud
teosed I k. T., 1960. лк. 19 - 46.
(М. - Э. "Кommunistliku...")

Lenin V. I. Mis on "rahva" sõbrad? Teosed 1. k.
лк. 163 - 177. (Lenin "Mis on...")

Ленин В. И. Марксистликд маатд аграар-
күсүмүскө. Төсөд 6. к. к. 305-311. (Ленин
„Марксистликд...“). ~ .

Буонарроти Ф. Заговор во имя равенства,
т. I, II. М., 1963. (Буонарроти „Заговор...“)

Далин В. М. Неизвестная рукопись Го-
дефа. - „Французский Ежегодник. 1960“.
М., 1961. к. (Далин „Неизвестная...“)

Неопубликованные письма Годефа. - „Фран-
цузский Ежегодник. 1960“ М., 1961. к. 252-
- 275. (Неопубликованные...)

Алексеев - Голов В. С. Социальный кру-
жок и его социальные требования (1790-
- 1791). - Из истории социально-поли-
тической идеи. Сборник статей. М., 1955
(Алексеев - Голов „Социальный...“)

Волгин В. П. Движение „равных“ и их
социальные идеи. - Буонарроти Ф.
Заговор во имя равенства, т. I
к. 7-65. (Волгин „Движение...“)

Волгин В. П. Коммунистическая теория Морелли. — Морелли. Кодекс природы. М., 1956, вк. 5-57. (Волгин „Коммунистическая теория...“).

Волгин В. П. Место дадуизма в истории социалистических идей. — „Французский Ежегодник. 1960“. М., 1961, вк. 7-14. (Волгин „Место дадуизма...“).

Волгин В. П. Французский утопический коммунизм. М., 1960. (Волгин „Французский...“).

Далин В. М. Граф Бадер накануне и во время Великой французской революции (1785-1794). М., 1963 (Далин „Граф Бадер...“).

Далин В. М. Начало политической деятельности Бадера. — „Французский Ежегодник. 1960“. М., 1961 (Далин „Начало...“).

Додролюдовский К. П. Экономическая политика

терминологической реакции. М.-Л., 1930.
(Додрольдский "Экономическая...")

Додрольдский К. Г. Термидер. О., 1949.
(Додрольдский "Термидер...").

Домаяже М. "Равные" и конституция
1793. года. - "Французский Ежегодник.
1960." М., 1961. лк. 72-95. (Домаяже
"Равные" и ...).

Захер Я. М. Бодер и "дешевые". - Фран-
цузский Ежегодник. 1960." М., 1961.
лк. 48-72. (Захер "Бодер и "дешевые"").

Моанисьян А. Р. Из истории идей уто-
пического коммунизма во Франции
в период Директории. - "Вопросы
истории" №6, М., 1957, лк. 115-125
(Моанисьян "Из истории идей...").

Куреренко Г. С. Социально - политические
взгляды Сильвана Маршала. - Исто-
рия социалистических учений. М., 1962,
лк. 149-186. (Куреренко "Социально - поли-
тические...").

Лафевре Ж. Die Ursprünge des Kommunismus von Babeuf. - Jacobinen und Sansculotten. В., 1956. (Лафевре „ Die Ursprünge ...).

Маршалл С. Издранные американские произведения. М., 1958. (Маршалл „ Издранные ...).

Морелли. Кодекс природы. М., 1956. (Морелли „ Кодекс природы“).

Тарле Э. В. Жерминаль и термаль. М., 1957. (Тарле „ Жерминаль и термаль“).

Щеголев П. П. Трагедия Бадефа. М., 1933. (Щеголев „ Трагедия Бадефа“).

Щеголев П. П. Заговор Бадефа. М., 1927. (Щеголев „ Заговор Бадефа“).

Щеголев П. П. К характеристике экономической политики термидорской реакции. - „История-марксизм“ № 4, М., 1927, в. 73 - 101 (Щеголев „ К характеристике ...).

Мзголев П. П. Маркс, Энгелс и Ленин в
Босдефе и Додувизме. — "Варьда клас-
сов" № 10, М., 1933, вк. 92-105.
(Мзголев "Маркс, Энгелс и Ленин о...").

Мзголев П. П. После термидера. Л., 1930.
(Мзголев "После термидера").

Мзголев П. П. Фильми Буонарроти и его
"Заговор Раване". — "Ученые записки",
№ 52, Л., 1940, вк. 230-264. (Мзголев
"Фильми Буонарроти...").

Резюме .

Работа "Бадеф и заговор правых" состоит из введения, двух глав и заключения. Основной целью работы была выявлено того, как Франк Бадеф и его единомышленники перешли от радикального эгалитаризма на позицию утонченного коммунизма и как они организовали тайное общество с целью свершения крупной буржуазной, властвующей во Франции в период Директории. В первой главе "Бадеф на путях к утонченному коммунизму" дается обзор о развитии Бадефа в тесной связи с экономической и политической историей великой Французской буржуазной революцией. На основе этого анализа и выявляется тот переход от буржуазного радикального эгалитаризма к утонченному коммунизму, который так характерен для Бадефа и его главных единомышленников.

В молодости Бадеф работал фивдистом. Революция, которая освободила крестьян от феодальной эксплуатации, сделала из них профессию фивдистов. Бадеф, познакомившись с трудами Мадли, Морелли и Руссо, начал бороться за аграрный закон, по которому землю, одишу жать деловеевва, нужно распределить между людьми поровно. Бадеф в это время принимает активное участие в политической деятельности, участвует в "Социальном кружке", издаёт газету.

В дни Якобинской диктатуры получает Бадеф работу в Парижской продовольственной администрации. Эта работа имела большое значение при дальнейшем формировании его социально-политических идей. В коммунизме он видит уже осуществление практических целей революции. Этим он поднялся на позиции коммунизма. Но конкретный путь для совершения своей цели у него пока ещё не ясен. Только разочарование в антинародной политике Термиора, новое торговое заключение, уроки Восстаний Жерминаль и Фруаля положили ему сделать вывод о том, что коммунистическое общество можно установить только при помощи революционной диктатуры.

Во второй главе "Заговор во имя равенства" показывается, как после первых неудачных попыток создать руководящий центр крестьян в виде "Общества Такмана" заговорщики создают новый повстанческий центр - Тайная директория. Бадеф вместе со своими единомышленниками Буонарроти, Маршалл, Триэль начинают внедрять в план будущей национальной коммуны, где каждой её ячейке, работающей земледельцем или ремесленником, создаёт материальные блага, которые обеспечивают каждому из ячеек коммуны удобное жилище, и одежду, и достаточное количество пищи.

И хотя заговор во имя равенства был превращён веледвией предательства одного из активных ячеек заговора, имело несомненное большое историческое значение. Бадувисты составляют важнейшее промежуточное звено между коммунистическими теориями 18. века и утопистами - коммунистами первой половины 19. века. В среде утопических мечтаний передовых мыслителей 18. века Бадувисты перешли на р. дорожку за идею коммунизма революционным путём.

Sisukord

Sissejuhatus

I. Babeuf teel utopistlikule kommunismile	8
II. Mandenõu tõrjuse nimel	62
Lõppsõna	109
Kirjanduse nimestik	116
Resümee	122
Sisukord	125